

дек.
2012

ИПИС

Институт за Политички Истражувања - Скопје

КВАЛИТАТИВНОТО ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА
ИНФОРМИРАНОСТА И ЗАПОЗНАЕНОСТА НА
ЧЛЕНОВИТЕ ЗА РАБОТЕЊЕТО И
ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ПЕНЗИСКИОТ СИСТЕМ
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

- КВАЛИТАТИВНА АНАЛИЗА -

СОДРЖИНА

АПСТРАКТ	4
ЛИСТА НА КРАТЕНКИ	5
ВОВЕД	6
I. МЕТОДОЛОГИЈА НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРВАТА ФАЗА ОД КВАЛИТАТИВНОТО ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА ИНФОРМИРАНОСТА И ЗАПОЗНАЕНОСТА НА ЧЛЕНОВИТЕ ЗА РАБОТЕЊЕТО И ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ПЕНЗИСКИОТ СИСТЕМ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	8
Рамка на фази и спроведени активности за првата фаза од истражувањето – полуструктурирани длабински интервјуа	9
II. АНАЛИЗА НА ПОДАТОЦИТЕ И ИНДИКАТИВНИ НАОДИ ОД ПРВАТА ФАЗА ОД КВАЛИТАТИВНОТО ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА ИНФОРМИРАНОСТА И ЗАПОЗНАЕНОСТА НА ЧЛЕНОВИТЕ ЗА РАБОТЕЊЕТО И ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ПЕНЗИСКИОТ СИСТЕМ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	12
1. Јавно мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за главните кларактеристики на реформиранiot систем за пензиско и инвалидско осигурување во Република Македонија	13
1.1. <i>Анализа</i> на резултатите за информираноста на општата популација и осигурениците (членовите) за главните кларактеристики на реформиранiot систем за пензиско и инвалидско осигурување во Република Македонија	13
1.2. <i>Индикативни наоди</i> за информираноста на општата популација и осигурениците (членовите) за главните кларактеристики на реформиранiot систем за пензиско и инвалидско осигурување во Република Македонија	21
2. Јавно мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за правата, обврските и придобивките на осигурениците во рамки на пензискиот систем во РМ	24
2.1. <i>Анализа</i> на резултатите за информираноста на општата популација и осигурениците (членовите) за правата и обврските на осигурениците во рамки на пензискиот систем во РМ	24
2.2. <i>Индикативни наоди</i> за информираноста на општата популација и осигурениците (членовите) за правата, обврските и придобивките во рамки на пензискиот систем во РМ	28
3. Јавно мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за улогата и работењето на пензиските друштва и пензиските фондови во РМ	29
3.1. <i>Анализа</i> на резултатите за информираноста на општата популација и осигурениците (членовите) за улогата и работењето на пензиските друштва и пензиските фондови во РМ	29
3.2. <i>Индикативни наоди</i> за информираноста на општата популација и осигурениците (членовите) за улогата и работењето на пензиските друштва и пензиските фондови во РМ	40
4. Јавно мислење и став на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на пензиските друштва во РМ	42
4.1. <i>Анализа</i> на резултатите за јавното мислење и ставот на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на пензиските друштва во РМ	42

- 4.2. *Индикативни наоди* за јавното мислење и ставот на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на пензиските друштва во РМ _____ 50
- 5. Јавно мислење и став на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на МАПАС _____ 52**
- 5.1. *Анализа* на резултатите за јавното мислење и ставот на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на МАПАС _____ 52
- 5.2. *Индикативни наоди* за јавното мислење и ставот на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на МАПАС _____ 61

Институтот за политички истражувања – Скопје (ИПИС) во соработка со Министерството за труд и социјална политика на Република Македонија и Агенција за супервизија на задолжителното капитално финансирано пензиско осигурување ја спроведе првата фаза од Квалитативното истражување за запознаеноста и информираноста на членовите за реформиранiot пензиски систем во Република Македонија.

Целта на истражувањето е да се подигне јавната свест за подобра информираност на општата популација и на членовите за пензискиот систем од една страна; од друга страна целта е да се обезбедат соодветни и подетални информации за институциите во рамки на пензискиот систем на РМ за преземање дополнителни активности во насока на подобрување на своето работење и излегување во пресрет на интересите на своите осигуреници. Со имплементација на истражувањето беа постигнати зацртаните цели и се потврди релевантноста на добиените резултати.

Првата фаза од истражувањето даде резултати кои претставуваат солидна насока за понатамошното планирање и спроведување на понатамошните фази од истото.

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

ФПИОМ	Фонд на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија
МАПАС	Агенција за супервизија на задолжителното капитално финансирано пензиско осигурување
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
РМ	Република Македонија

Овој извештај содржи анализа на податоците добиени од првата фаза од поопсежното Квалитативно истражување за информираноста, разбирањето, но и за мислењето на членовите за работењето и функционирањето на пензискиот систем во Република Македонија. Истражувањето е дел од развојните цели за зајакнување на ефективноста и ефикасноста на пензискиот систем во Република Македонија, преку:

- Подигање на јавната свест за подобра информираност и на членовите и на опшатата популација за пензискиот систем во Република Македонија и
- Преземање дополнителни активности од страна на институциите во рамки на пензискиот систем на РМ во насока на подобрување на своето работење и излегување во пресрет на интересите на своите осигуреници (членови).

Извештајот се состои од две поглавја: 1) Методологија на спроведување на првата фаза од Квалитативното истражување за информираноста и запознаеноста на општата популација и на членовите за работењето и функционирањето на пензискиот систем во Република Македонија и 2) Приказ на анализираниот резултат и индикативните наоди од првата фаза од Квалитативното истражување за информираноста и запознаеноста општата популација и на членовите за работењето и функционирањето на пензискиот систем во Република Македонија. Во првото поглавје детално се прикажани фазите и спроведените активности од овој дел од истражувањето. Второто поглавје се состои од подпоглавја во кои се опфатени анализата и значајните наоди од истражувањето за јавното мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за:

- главните карактеристики на реформираноот систем за пензиско и инвалидско осигурување во Република Македонија;
- нивните права и обврски во рамки на реформираноот пензиски систем во Република Македонија;
- постоењето и работењето на пензиските друштва и пензиските фондови во рамки на пензискиот систем во Република Македонија;
- информираноста и запознаеноста со улогата и работењето на пензиските друштва во Република Македонија, како и за начините и видовите на информации кои се обезбедуваат од страна на пензиските друштва;

- информираноста и запознаеноста со улогата и работењето на МАПАС, како и за начините и видовите на информации кои се обезбедуваат од страна на МАПАС.

I. Методологија на спроведување на првата фаза од Квалитативното истражување за информираноста и запознаеноста на членовите за работењето и функционирањето на пензискиот систем во Република Македонија

Првата фаза од истражувањето претставуваше процес на планирање, спроведување и анализа на дваесет и три (23) длабински интервјуа меѓу надворешни засегнати страни и експерти (11 интервјуа) и членови во еден од столбовите на капитално финансираното пензиско осигурување во РМ (12 интервјуа). При тоа, се запази преферираниот пристап и методологија. Тоа значи дека од дванаесетте интервјуирани членови, пет беа ново зачленети во вториот столб на пензискиот систем во РМ, три членови беа доволно долго зачленети т.е. добиле најмалку двегодишни извештаи во рамки на вториот столб на пензискиот систем во РМ и четири членови беа доволно долго зачленети во третиот столб на пензискиот систем во РМ т.е. добиле најмалку два годишни извештаи. Преферираниот пристап и методологија беше целосно запазен и за интервјуата со надворешно засегнатите лица и експертите.

Процесот на планирање, спроведување и анализа на интервјуата се состоеше од три подфази: 1) Подготвителна фаза, 2) Фаза на спроведување на интервјуата и 3) Фаза на обработка на податоците и анализа на резултатите. Секоја од подфазите во себе содржеше активности кои беа имплементирани со користење на комплексни методолошки инструменти и истражувачки методи и техники, со цел да се провери и потврди претпоставеното ниво на запознаеност и информираност кај целните групи на истражувањето. Во продолжение следи детален приказ на секоја од подфазите од овој дел од истражувањето (в. Табела А, Б и В). Со имплементација на истражувањето беа постигнати зацртаните цели и се потврди релевантноста на добиените резултати.

Рамка на фази и спроведени активности за првата фаза од истражувањето – полуструктурирани длабински интервјуа

Табела А			
Подготвителна фаза за спроведување на длабински интервјуа			
Активности	Истражувачки методи и техники	Ресурси	Опис на активноста
1) Запознавање и проценка со тековните состојби и реформи на системот за пензиско и инвалидско осигурување во Република Македонија, со посебен фокус на мерки, закони, програми, стратегии и правилници кои се однесуваат на горе наведеното (прибирање на податоци и информации).	<ul style="list-style-type: none"> • Desk research; • Анализа; • Анализа на содржина. 	<ul style="list-style-type: none"> • Интернационални закони, програми и стратегии; • Национални закони, стратегии, програми, стратешки и акциски планови и извештаи; • Континуирана соработка и консултации со вработени и експерти од МТСП и МАПАС. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прецизно дефинирање и утврдување на предметот, хипотезите и целите на истражувањето; 2. Подготовка на систем на категории и подкатегории кои треба да бидат опфатени во истражувањето; 3. Одбирање на документи за анализа.
2) Проценка на тековните состојби и мерки од областа на функционирањето на пензискиот систем во Република Македонија, со особен фокус на вториот и третиот столб на капитално финансираното пензиско осигурување во РМ.			
3) Консултации и утврдување на содржината на првата фаза од истражувањето.	<ul style="list-style-type: none"> • Анализа; • Испитувачки и контролни разговори; • Проверка и продлабочување на знаењето и хипотезите. 	Континуирана соработка и консултативни средби со вработени и експерти од МТСП и МАПАС.	Примената на испитувачките разговори во рамки на консултативните средби беа наменети за подготовка на основата (добивање максимум информации) за да се формулираат добри и соодветни прашања за спроведување на интервјуата. Преку контролните разговори се утврди веродостојноста на податоците добиени со анализата на содржина. Се направи и утврди: генерален план за спроведување на интервјуата, финалниот примерок на испитаници кои требаше да бидат интервјуирани, вклучително и временската рамка

			на спроведување на секоја од активностите.
4) Изготовка на нацрт - верзија на прашалник за длабинските интервјуа.	Формулирање на полуструктуриран прашалник за интервју.		За утврдениот примерок требаше да се изготви соодветен прашалник – како во однос на структура, така и во однос на формулација на прашањата. Беше направена нацрт-верзии на прашалник за длабинските интервјуа. Нацрт-прашалникот беше полуструктуриран во однос на контекстот; во него имаше серија од прашања, слични во својата генерална форма, но истите варираа во одделни делови. Целта беше да се одреди најсоодветната форма на прашања за финалната форма на прашалникот.
5) Консултации и утврдување на структурата на нацрт- верзијата на прашалникот за длабинските интервјуа.			Во оваа фаза беше направена предфиналната верзија на прашалникот за интервју во полуструктурирана форма. Се дефинираа бројот, формулациите на прашањата, начинот на поставување на секое од прашањата и се направи усогласување на секој од деловите т.е. на тематските целини во рамки на прашалникот.
6) Тестирање (проверка) на прашалникот за длабинските интервјуа.	<ul style="list-style-type: none"> • Интервју; • Тест со фокус група и • Забелешки. 	Анкетни прашалници, фокус група, десет испитаници (анкетирани по случаен избор).	Тестирањето на прашалникот во однос на: јасност, прецизност, точност, неутралност на формулација на прашањата, интерпретацијата на прашањата и времетраењето, се направи со фокус група и со десет пробни анкети направени по случаен избор.
7) Утврдување и одобрување на финалната верзија на прашалникот за длабинските интервјуа.	<ul style="list-style-type: none"> • Анализа и забелешки; • Формулирање на конечните верзии на прашалникот за длабинските интервјуа; • Скала на ставови од Ликертов тип. 	<ul style="list-style-type: none"> • Полуструктуриран прашалник за длабинско интервју; • Континуирана соработка и консултативни средби. 	Со добиените наоди од тестирањето на прашалникот се направија финалните корекции и прилагодувања на прашалникот за длабинските интервјуа. Со тоа се финализира конечната верзија на прашалникот.

Табела Б
Фаза на спроведување на длабински интервјуа

Активности	Истражувачки методи и техники	Опис на активноста
1) Избор на анкетари.	<ul style="list-style-type: none"> • Полуструктурирани прашалници за интервју; • Интервјуа. 	Избор на тим од анкетари со повеќегодишно искуство во спроведување на анкети и интервјуа.
2) Инструктажа на анкетарите за спроведување на теренското истражување.		
3) Спроведување на првото теренско истражување (собирање на квалитативни и квантитативни податоци).		

Табела В
Фаза на обработка на податоците и анализа на резултатите од првата фаза на истражување

Активности	Истражувачки методи и техники	Опис на активноста
1) Обработка на податоците од спроведеното истражување.	<ul style="list-style-type: none"> • План на обработка, • Вкрстување, табелирање и графичко прикажување на податоците. 	SPSS, Excel.
2) Квантитативна и квалитативна анализа на податоците од спроведеното истражување.	<ul style="list-style-type: none"> • Анализа, • Утврдување на класификациони, типолошки и други модели на основа на кои ќе се врши толкување и воопштување на резултатите. • Толкување, компарирање и воопштување на податоците. 	
3) Завршна анализа (пишување извештај).	<ul style="list-style-type: none"> • Презентирање на резултатите и заклучоците во облик на извештај. 	

II. Анализа на податоците и индикативни наоди од првата фаза од квалитативното истражување за информираноста и запознаеноста на членовите за работењето и функционирањето на пензискиот систем во Република Македонија

Првата фаза од квалитативното истражување за пензискиот систем во Република Македонија, се состоеше од спроведување на дваесет и три (23) длабински интервјуа на репрезентативен примерок на испитаници¹. Интервјуата беа спроведени врз база на подготвениот прашалник за длабинско интервју, во кој беа опфатени прашања поделени во *пет тематски целини*:

1. Откривање на јавното мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за главните карактеристики на реформиранот систем за пензиско и инвалидско осигурување во Република Македонија.
2. Откривање на јавното мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за нивните права и обврски во рамки на реформиранот пензиски систем во Република Македонија.
3. Откривање на јавното мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за постоењето и работењето на пензиските друштва и пензиските фондови во рамки на пензискиот систем во Република Македонија.
4. Откривање на јавното мислење на општата популација и осигурениците (членовите) за информираноста и запознаеноста со улогата и работењето на пензиските друштва во Република Македонија, како и за начините и видовите на информации кои се обезбедуваат од страна на пензиските друштва.
5. Откривање на јавното мислење на општата популација и осигурениците (членовите) за информираноста и запознаеноста со улогата и работењето на МАПАС, како и за начините и видовите на информации кои се обезбедуваат од страна на МАПАС.

¹ Подетално види поглавје *Методологија на спроведување на првата фаза од квалитативно истражување*

1. Јавно мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за главните карактеристики на реформиранот систем за пензиско и инвалидско осигурување во Република Македонија

1.1. Анализа на резултатите за информираноста на општата популација и осигурениците (членовите) за главните карактеристики на реформиранот систем за пензиско и инвалидско осигурување во Република Македонија

Прашањата од првата тематска целина на прашалникот се однесуваа на откривање на јавното мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за главните карактеристики на реформиранот систем за пензиско и инвалидско осигурување во РМ. При спроведувањето на секое поединечно интервју, испитаниците беа замолени да го дадат нивното лично мислење и оценка дали и во колкава мера општата популација е запозната и информирана за трите столба на реформиранот пензиски систем во Република Македонија, преку одговорите на прашањата кои беа опфатени.

Прашањето *Што Вам лично Ви се допаѓа, а што не Ви се допаѓа во рамки на пензискиот систем во Република Македонија?* беше прво и воведно прашање во интервјуата. Резултатите од одговорите покажаа дека кај поголем дел од испитаниците (69,6%) постои информираност во однос на реформиранот пензиски систем. Мора да се истакне дека, согласно резултатите, кај новите членови од вториот столб на пензискиот систем во РМ се забележува значително мала информираност во однос на пензискиот систем.

Според личните ставови и оценка на испитаниците, позитивни „страни“ на реформиранот пензиски систем во РМ се:

- Реформа на пензискиот систем во РМ е позитивна сама по себе.
- Пензискиот систем на РМ нуди загарантирани пензии, загарантирано право на пензија за сите членови, а воедно сигурност и дополнителна можност да се штеди.
- Во РМ постои сигурна законска регулатива за контрола на работењето и редовноста во исплаќањето на пензиите.
- Реформиранот пензиски систем на РМ нуди дополнителна можност на своите членови да штедат (сосема различно од можностите што ги нудат осигурителните компании).

- Реформираниот пензиски систем на РМ овозможува реинвестирање на средствата (нпр. инвестирање во берзи, депозити за поголеми приходи во иднина).
- Реформираниот пензиски систем на РМ овозможува развој на економијата и зголемен економски раст (нпр. пензиските друштва што раководат со пензиските фондови инвестираат во економијата во Република Македонија и го зголемуваат пазарот).
- Реформираниот пензиски систем на РМ овозможува средствата на секој од членовите да се уплаќаат на индивидуални сметки при што, членовите имаат постојан увид во својата состојба (за истата годишно се информирани од страна на пензиските друштва).
- Во рамки на пензискиот систем на РМ постои можност за информирање на членовите и преку нивно писмено барање.
- Во рамки на пензискиот систем на РМ постои можност за остварување на правото на пензија и за членовите кои со навршување на 65 години старост, немаат остварено 15 години работен стаж.
- Реформираниот пензискиот систем во РМ нуди разновидност, а воедно и сигурност на своите членови.
- Реформираниот пензискиот систем во РМ ги следи новите трендови и процесот на хармонизација на нашето законодавство со законодавството на ЕУ.
- Пензискиот систем во РМ нуди можност на своите членови своето осигурување да го остварат на два начина- во пензија и директно по истекувањето на периодот.

Спротивно на претходното, испитаниците врз основа на личната перцепција и информираност, ги истакнаа следните негативни страни на пензискиот систем во РМ:

- Во РМ постои отсуство на одржлива економија која би го „поддржала“ овој пензиски систем т.е. пензискиот систем во РМ нема одржливост на долгорочен план.
- Општата популација и членовите на пензискиот систем не се доволно информирани за реформите и за пензискиот систем на РМ во целост.
- Во рамки на реформираниот пензиски систем на РМ, првиот столб од системот остана непроменет; потребна е и негова реформа.

- Во рамки на реформираниот пензиски систем на РМ, постои недоволна актуализација на третиот столб (третиот столб не се третира како значаен столб на системот) и недоволен интерес за вториот столб.
- Во рамки на пензискиот систем на РМ нема доволна транспарентност во информирањето на членовите, во поглед на тоа каде и на кој начин се вложуваат нивните средства.
- Пензискиот систем во РМ нуди најмалку можности за инвестирање за најмаргинализираните групи на граѓани (невработени, сиромашни).
- Во рамки на постоечкиот пензискиот систем во РМ недостига капитален фонд, т.е. целиот пензиски систем треба да стане капитален.
- Во рамки на постоечкиот пензискиот систем на РМ нема идентификувано заинтересирани страни - stakeholders со кои треба да се комуницира.
- Во рамки на постоечкиот пензискиот систем на РМ има отсуство на поголема комуникација со членовите.
- Во рамки на постоечкиот пензискиот систем на РМ постои ограничување во висината на исплата на пензии.

Како надоврзување, првата тематска целина во себе содржеше прашање за откривање и добивање увид во личната перцепција и информираност на испитаниците преку поконкретно истакнување на позитивните и негативни страни на вториот и третиот столб на пензискиот систем во РМ.

Од резултатите добиени од одговорите, би можеле да се издвојат следните позитивни мислења на испитаниците за вториот столб на пензискиот систем во РМ:

- Вториот столб претставува коректив на првиот пензиски столб.
- Вториот пензиски столб концепциски е добро функционално и институционално е добро поставен и функционира беспрекорно.
- Вториот пензиски столб нуди заштеда на средствата на неговите членови.
- Вториот пензиски столб им овозможува на своите членови полесно да ги планираат своите средства за во иднина, но и полесно да управуваат со своите средства.
- Вториот столб нуди транспарентност и флексибилност на своите членови преку можноста секој од нив да има постојан увид во својата сметка.
- За разлика од првиот пензиски столб, задолжителниот втор пензиски столб нуди загарантира пензијата за своите членови како идни пензионери.

- Вториот пензиски столб нуди предности за инвестирање на средствата на своите членови.
- Во рамки на вториот пензиски систем постои можност за остварување на правото на пензија и за членовите кои со навршување на 65 години старост, немаат остварено 15 години работен стаж.
- Вториот пензиски столб им нуди на своите членови можност за избор и право на премин во друг пензиски столб.
- Вториот пензиски столб нуди сигурност и гаранција за средствата на своите членови.

Негативни карактеристики кои беа истакнати од страна на испитаниците за вториот столб на пензискиот систем во РМ, се следните:

- Општата популација и членовите на пензискиот систем не се доволно информирани за карактеристиките и можностите кои ги нуди вториот пензиски столб.
- Во рамки на вториот пензиски систем, неопходно е допрецизирање на пензиската шема.
- Во рамки на вториот пензиски систем постои незаинтересираност за поголема информираност меѓу младото членство.
- Во рамки на вториот пензиски систем постојат слабости во начинот на продажба, т.е. принципот на агентска продажба можеби и не е најсоодветен (треба да се промени).
- Во рамки на вториот пензиски систем како негативност би можело да се истакне административното распределување на членовите по три месеци од нивното вработување.
- Во рамки на вториот пензиски систем неопходно е дорегулирање и дообјаснување на членовите за начинот на исплата на пензиите.
- Вториот столб треба да нуди поголема транспарентност и флексибилност на своите членови, како и информираност за тоа каде се инвестирани нивните средства и за степенот на ризичност на инвестициите.
- Во рамки на вториот пензиски столб се издвојува мал процент од средствата на членовите; истиот треба да се зголеми.
- Вториот пензиски столб треба да нуди поголема сигурност и гаранција за средствата на своите членови.

Од резултатите добиени од одговорите, би можеле да се издвојат следните позитивни мислења на испитаниците за третиот столб на пензискиот систем во РМ:

- Третиот пензиски столб не е ограничен и за своите членови нуди високо ниво на флексибилност (нема лимити во однос на износот и динамиката на плаќања).
- Третиот пензиски столб нуди дополнителна можност за штедење на своите членови, независно од тоа дали се вработени или не.
- Третиот пензиски столб, согласно законската рамка, на своите членови им нуди подобри можности за инвестирање.
- Третиот пензиски столб, на своите членови им нуди транспарентност и постојан увид во сметките (колку средства се уплатени, колкав е приносот, колкава е сметководствената единица).
- Третиот столб во рамки на пензискиот систем во РМ се користи како вид на награда доколку работодавачот склучи професионална пензиска шема; тоа е една многу добра менаџерска алатка за мотивирање на вработените да се зачленуваат (третиот столб ги поттикнува работодавачите да ги пријавуваат своите вработените во пензиски шеми, преку давање на даночни олеснувања).
- Третиот пензиски столб на своите членови им нуди можност за остварување на повисока пензија.
- Третиот пензиски столб „покрива“ одредени категории на граѓани кои не се опфатени во другите пензиски столбови.
- Третиот пензиски столб на своите членови им нуди можност за финансиска слобода и носење одлука за сопствено креирање на пензијата и можност за реинвестирање и оплодување на средствата.
- Третиот пензиски столб претставува еден вид на штедење – членовите можат да ги повлечат своите средства по одреден период.

Негативни карактеристики кои беа истакнати од страна на испитаниците за третиот столб на пензискиот систем во РМ, се следните:

- Општата популација и членовите на пензискиот систем не се доволно информирани за карактеристиките и можностите кои ги нуди третиот пензиски столб.
- Третиот пензиски столб не е доволно јасно претставен на општата популација и не е доволно популаризиран.

- Во рамки на пензискиот систем постои незаинтересираност за поголема информираност меѓу членство.
- Во рамки на третиот пензиски столб неопходна е поголема гарантна основа и контрола за да се зголеми довербата за штедење кај членовите.
- Третиот пензиски столб треба да нуди поголема сигурност за средствата на своите членови.
- Третиот пензиски столб треба да нуди поголема транспарентност и флексибилност на своите членови, како и информираност за нивните средства.
- Во рамки на третиот пензиски систем постојат слабости во начинот на функционирање кои не се знае дали и како да се надминат.

Во продолжение, испитаниците беа замолени да дадат свое мислење за степенот на информираност и запознаеност на општата популација со причините и целите за реформите во рамки на пензискиот систем во РМ. Според мнозинството испитаници (околу 74%), општата популација не е доволно информирана и запозната со причините и целите за реформите во рамки на пензискиот систем во РМ. Овој став го делат речиси сите интервјуирани членови на вториот и третиот пензиски столб, како и дел од интервјуираните експерти и надворешно засегнати страни.

Една од целите на истражувањето беше да се оцени личната перцепција и мислење на испитаниците во однос на начините на кои општата популација најчесто се информира за пензискиот систем воопшто (за реформите, причините и целите за реформите, карактеристиките на системот итн.) Со истражувањето се добија резултати кои покажуваат дека, според испитаниците, општата популација најчесто се информира лично за горе наведеното, преку: 1) Медиумите: интернет, телевизија и весници (преку портали, реклами, веб страни на релевантните институции како нпр. на МАПАС, на пензиските друштва, на МТСП); 2) Директен контакт со агентите кога треба да се потпише договорот за осигурување при вработување; 3) Известувања дадени на прес-конференции.

Во контекст на информираноста и запознаеноста на општата популација за пензискиот систем во РМ воопшто, испитаниците дадоа своја лична оценка за степенот на истата. Резултатите кои беа добиени од одговорите се прикажани во табела и графикон бр. 1.

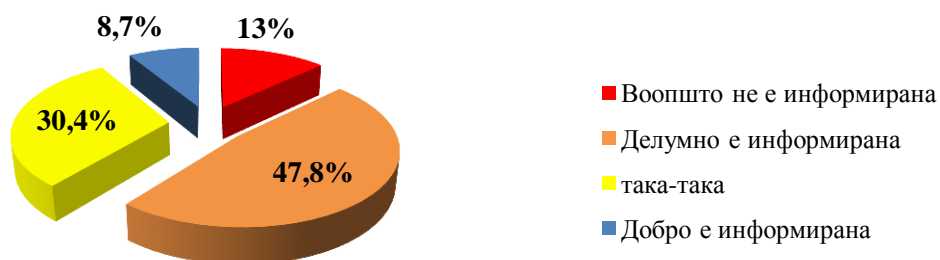
Табела бр. 1

Приказ на вкупните резултати од одговорите на прашањето „ Како би ја оцениле (од 1 до 5) информираноста и запознаеноста на општата популација со реформираниот пензиски систем во РМ, со причините и целите на реформите, како и со карактеристиките на секој од трите столба на системот?“

	Број на испитаници	Процент
Воопшто не е информирана и запозната (1)	3	13%
Делумно е информирана и запозната (2)	11	47,8%
така-така (3)	7	30,4%
Добро е информирана и запозната (4)	2	8,7%
Одлично е информирана и запозната (5)	0	0%
Нема одговор (6)	0	0%
Вкупно	23	100%

Графикон бр.1

Како би ја оцениле (од 1 до 5) информираноста и запознаеноста на општата популација со реформираниот пензиски систем во РМ со причините и целите на реформите, како и со карактеристиките на секој од трите столба на системот?

Резултатите од одговорите на ова прашање покажаа дека речиси половина од испитаниците (47,8%) сметаат дека општата популација *делумно* е информирана и запозната со реформираниот пензиски систем на РМ т.е. истата ја оцениле со оцена 2. Значителен процент од испитаниците (30,4%) смета дека општата популација донекаде е информирана со причините и целите на реформите на пензискиот систем, како и со карактеристиките на секој од трите столба. Средната оцена за информираноста и запознаеноста на општата популација со реформираниот пензиски систем во РМ која ја дале сите испитаници е 2,35.

Едно од позначајните прашања во рамки на оваа тематска целина, претставува следното прашање: *Какво е Вашето мислење, дали финансиската едукација на општата популација би помогнала во подобро промовирање и запознавање со пензискиот систем на РМ?* Речиси сите испитаници се произнеле со позитивен став во однос на ова прашање. Во продолжение, тие беа замолени да дадат свои сугестии на

кој начин би можела да се реализира таа финансиска едукација на општата популација. Поконкретно, секој од испитаниците беше прашан за следното: кој би требало да ја спроведува финансиската едукација, на кој начин треба да се спроведува (како), каде треба да се спроведува и кој би требало да биде опфатен со таквиод вид едукација. Резултатите од одговорите на ова прашање се прикажани сумирано во продолжение.

- Финансиската едукација на општата популација за подобро промовирање и запознавање со реформираниот пензиски систем во РМ, треба да биде спроведена од страна на: 1) Државата, Владата т.е. МТСП, Министерство за финансии, Министерство за економија; 2) Агентите кои ги контактираат кога треба да се потпише договорот за осигурување (најчесто тоа е еднократно информирање); 2) Медиумите: интернет, телевизија и весници; 3) Пензиските друштва и фондовите; 4) МАПАС; 5) Организација на потрошувачи на РМ (во соработка со МАПАС, пензискиот фонд, јавната администрација); 6) Студентските и младинските организации во соработка со пензиските фондови и државата; 7) Регулаторно тело; 8) ФПИОМ.
- Финансиската едукација на општата популација за подобро промовирање и запознавање со реформираниот пензиски систем во РМ, треба да биде спроведена преку:
 - Користење на сите расположливи медиуми (телевизија, радио, весници, интернет, социјални мрежи) за спроведување на пошироки и континуирани кампањи во кои треба да земат учество сите релевантни институции.
 - Користење на сите расположливи медиуми (телевизија, радио, весници, интернет, социјални мрежи) за спроведување и емитување на емисии од едукативен карактер, реклами, известувања, печатење и/или објавување на брошури.
 - Организирање и спроведување на едукации и работилници на локално ниво т.е во општините (преку млади презентери).
 - Организирање и спроведување на директно информирање на осигурениците преку непосредни посети во самите фирми и средби со работодавачите и вработените.
 - Организирање и спроведување информативни штандови и „отворени денови“ за финансиска едукација на популацијата.

- Организирање и спроведување на дебати, тркалезни маси, јавни настапи, семинари и трибини за едукација и информирање на општата популација.
- Соработка со консалтинг куќи и инвестициони фондови.
- Финансиската едукација на општата популација за подобро промовирање и запознавање со реформираниот пензиски систем во РМ, треба да биде спроведена на следните „места“: 1) На медиумите (телевизија, весници, интернет, социјални мрежи); 2) На работните места; 3) На локално ниво.
- Со финансиската едукација, треба да бидат опфатени: 1) целата популација, 2) нововработените членови во пензиските столбови, 3) сите членови во пензиските столбови, 4) идните членови (сите млади кои се пред вработување, после 18 години, студенти, апсолвенти кои треба да влезат во работен однос), 5) членови на различни асоцијации и здруженија (Асоцијација на жени, Асоцијација на пензионери, здруженија во градовите, совети на потрошувачи во општините).

1.2.Индикативни наоди за информираноста на општата популација и осигурениците (членовите) за главните кларактеристики на реформираниот систем за пензиско и инвалидско осигурување во Република Македонија

Според анализата на резултатите добиени од одговорите на испитаниците за јавното мислење и информираност на општата популација и членовите за главните карактеристики на реформираниот систем за пензиско и инвалидско осигурување во РМ, може да се издвојат следните индикатори:

- Поголем дел од општата популација и членство (69,6%) е информиран во однос на реформираниот пензиски ситем во РМ.
- Постои значително мала информираност во однос на пензискиот систем на РМ кај новите членови од вториот столб на пензискиот систем во РМ.
- Според мислењето на мнозинството од општата популација и членство (околу 74%), општата популација не е доволно информирана и запозната со причините и целите за реформите во рамки на пензискиот систем во РМ.
- Опшата популација најчесто се информира за пензискиот систем воопшто (за реформите, причините и целите за реформите, карактеристиките на системот итн.) преку: 1) Медиумите: интернет, телевизија и весници (преку портали, реклами, веб страни на релевантните институции како нпр. на МАПАС, на пензиските друштва,

на МТСП); 2) Директен контакт со агентите кога се потпишува договор за осигурување при вработување и 3) Известувања дадени на прес-конференции.

- Кај општата популација и осигурениците (членовите) постои делумна информираност и запознаеност со реформите, причините и целите за реформите и карактеристиките на трите столба на пензискиот систем во РМ.
- Според мислењето на целата популација и членство, финансиската едукација на популацијата би помогнала во подобро промовирање и запознавање со реформите, причините и целите за реформите и карактеристиките на трите столба на пензискиот систем во РМ.
- Финансиската едукација на општата популација за подобро промовирање и запознавање со реформиранiot пензиски систем во РМ, треба да биде спроведена од страна на: 1) Државата, Владата т.е. МТСП, Министерство за финансии, Министерство за економија; 2) Агентите кои ги контактираат кога треба да се потпише договорот за осигурување (најчесто тоа е еднократно информирање); 2) Медиумите: интернет, телевизија и весници; 3) Пензиските друштва и фондовите; 4) МАПАС; 5) Организација на потрошувачи на РМ (во соработка со МАПАС, пензискиот фонд, јавната администрација); 6) Студентските и младинските организации во соработка со пензиските фондови и државата.; 7) Регулаторно тело; 8) ФПИОМ.
- Финансиската едукација на општата популација за подобро промовирање и запознавање со реформиранiot пензиски систем во РМ, треба да биде спроведена преку:
 - Користење на сите расположливи медиуми (телевизија, радио, весници, интернет, социјални мрежи) за спроведување на пошироки и континуирани кампањи во кои треба да земат учество сите релевантни институции.
 - Користење на сите расположливи медиуми (телевизија, радио, весници, интернет, социјални мрежи) за спроведување и емитување на емисии од едукативен карактер, реклами, известувања, печатење и/или објавување на брошури.
 - Организирање и спроведување на едукации и работилници на локално т.е во општините (преку млади презентери).

- Организирање и спроведување на директно информирање на осигурениците преку непосредни посети во самите фирми и средби со работодавачите и вработените.
- Организирање и спроведување информативни штандови и „отворени денови“ за финансиска едукација на популацијата.
- Организирање и спроведување на дебати, тркалезни маси, јавни настапи, семинари и трибини за едукација и информирање на општата популација.
- Соработка со консалтинг куќи и инвестициони фондови.
- Финансиската едукација на општата популација за подобро промовирање и запознавање со реформираниот пензиски систем во РМ, треба да биде спроведена на следните „места“: 1) На медиумите (телевизија, весници, интернет, социјални мрежи); 2) На работните места; 3) На локално ниво.
- Со финансиската едукација, треба да бидат опфатени: 1) целата популација, 2) нововработените членови во пензиските столбови, 3) сите членови во пензиските столбови, 4) идните членови (сите млади кои се пред вработување, после 18 години, студенти, апсолвенти кои треба да влезат во работен однос), 5) членови на различни асоцијации и здруженија (Асоцијација на жени, Асоцијација на пензионери, здруженија во градовите, совети на потрошувачи во општините).

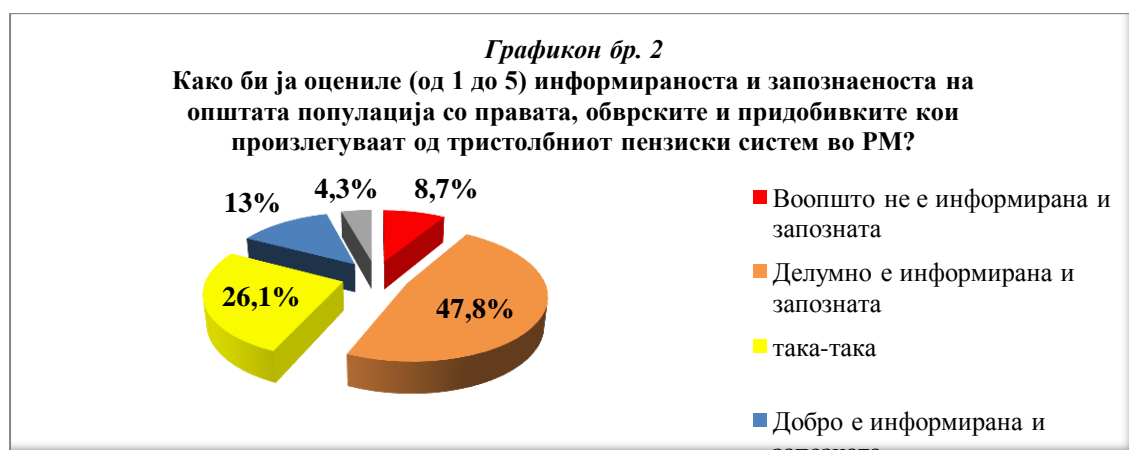
2. Јавно мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за правата, обврските и придобивките на осигурениците во рамки на пензискиот систем во РМ

2.1. Анализа на резултатите за информираноста на општата популација и осигурениците (членовите) за правата и обврските на осигурениците во рамки на пензискиот систем во РМ

Една од целите на првата фаза од истражувањето беше откривање на јавното мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за нивните права, обврски и придобивки во рамки на реформиранот пензиски систем во РМ. Воведното прашање во втората тематска целина од истражувањето кое беше поставено на испитаниците даде лична оценка на секој од нив за информираноста и запознаеноста на општата популација со правата, обврските и придобивките кои произлегуваат од тристолбниот пензиски систем во РМ. Резултатите кои беа добиени од одговорите се прикажани во табела и графикон бр. 2.

Табела бр. 2
Приказ на вкупните резултати од одговорите на прашањето „Како би ја оцениле (од 1 до 5) информираноста и запознаеноста на општата популација со правата, обврските и придобивките кои произлегуваат од тристолбниот пензиски систем во РМ?“

	Број на испитаници	Процент
Воопшто не е информирана и запозната (1)	2	8,7%
Делумно е информирана и запозната (2)	11	47,8%
така-така (3)	6	26,1%
Добро е информирана и запозната (4)	3	13%
Одлично е информирана и запозната (5)	0	0%
Нема одговор (6)	1	4,3%
Вкупно	23	100%

Резултатите од интервјуата покажаа дека речиси половина од испитаниците (47,8%) сметаат дека општата популација *делумно* е информирана и запозната со правата и обврските во рамки на пензискиот систем на РМ т.е. ја оцениле информираноста и запознаеноста на општата популација со правата, обврските и придобивките кои произлегуваат од тристолбниот пензиски систем во РМ со оценка 2. Средната оценка за информираноста и запознаеноста на општата популација со правата, обврските и придобивките кои произлегуваат од тристолбниот пензиски систем во РМ која ја дале сите испитаници е 2,45.

Една од целите на истражувањето беше да се оцени личната перцепција и мислење на испитаниците во однос на начините на кои општата популација најчесто се информира за правата, обврските и придобивките кои произлегуваат од пензиското и инвалидското осигурување во РМ. Со истражувањето се добија резултати кои покажуваат дека, според испитаниците, општата популација најчесто се информира лично за горе наведените права и обврски, преку: 1) Агентите кои ги контактираат кога треба да се потпише договорот за осигурување (најчесто тоа е еднократно информирање); 2) Медиумите: интернет, телевизија и весници; 3) Пензиските друштва и фондовите; 4) Извештаите кои членовите задолжително ги добиваат еднаш годишно; 5) МАПАС, поточно преку сајтот на Агенцијата; 6) Известувања дадени на прес-конференции и гостувања во емисии на претставници од Министерството за труд и социјална политика; 7) Организирани кампањи (кои во последно време помалку ги има) и 8) Преку непосредни контакти и разговори со познаници.

Завршното прашање во втората тематска целина од истражувањето требаше да даде одговори во вид на сугестии од страна на испитаниците за тоа што треба да се направи (преземе) за подигање на јавната свест за подобра информираност на населението за секоја од следните права, обврски и придобивки, поединечно: 1) Важноста на штедење за пензија, 2) Средствата потребни по пензионирање, 3) Активностите кои треба да ги преземат за да имаат сигурност по пензионирањето, 4) Начините на спроведување на правата, 5) Правото на зачленување, 6) Право на премин, 7) Повлекување на средствата, 8) Ризиците поврзани со секој од трите столба на пензискиот систем и 9) Друго, нешто што самите тие сметаат дека претставуваат права, обврски и/или придобивки за членовите во рамки на пензискиот систем во РМ. Според резултатите, само неколку од испитаниците (од подолго зачленетите во вториот пензиски столб и

неколку експерти) се произнеле со свои сугестии за следните права и придобивки од пензискиот систем во РМ: важноста на штедење за пензија, средствата потребни по пензионирање и активностите кои треба да ги преземат за да имаат сигурност по пензионирањето. Во тој контекст, од страна на овој мал број испитаници беа дадени следните сугестии:

- За остварување на *важноста на штедење за пензија* треба:
 - Да се промени ставот на осигурениците (членовите) дека грижата за нивната пензијата е грижа на некој друг; секој лично треба да се ангажира, да штеди и да се грижи за својата пензија;
 - Осигурениците (членовите) треба лично да настојуваат да си ги обезбедат сопствените права и да бидат свесни за нив;
 - Граѓаните т.е. членовите повеќе да штедат, и во пензиските фондови, и во осигурителните компании, и во банките.
- Во однос на *средствата потребни по пензионирање*:
 - Секој осигуреник (член) треба да ги дефинира истите во однос на сопствениот начин (или стил) на живеење, за да по пензионирањето биде задоволен од висината на пензијата.
 - Секој осигуреник во периодот на својот активен работен век, треба да мисли на одржливоста.

Горе наведеното укажува дека членовите, засегнатите страни и дел од експертите не се целосно информирани и/или немаат до крај јасно изграден став во однос на правата, обврските и придобивките од пензискиот систем на РМ за сите негови членови.

Сите испитаници дадоа свои лични сугестии за тоа што треба да се направи (преземе) за подигање на јавната свест за подобра информираност на населението, надвор од контекст на наведените права, обврски и придобивки од пензискиот систем. Испитаниците сугерираа дека јавноста треба да биде информирана за нејзините права, обврски и придобивки во рамки на пензискиот ситем на РМ на разбирлив начин, преку следните конкретни начини за подигање на јавната свест за подобра информираност:

- Користење на сите расположливи медиуми (телевизија, радио, весници, интернет, социјални мрежи) за спроведување на пошироки и континуирани кампањи во кои треба да земат учество сите релевантни институции.

- Користење на сите расположливи медиуми (телевизија, радио, весници, интернет, социјални мрежи) за спроведување и емитување на емисии од едукативен карактер, реклами, известувања, печатење и/или објавување на брошури.
- Организирање и спроведување на повремени дебати, тркалезни маси, јавни настапи и трибини за едукација и информирање на општата популација.
- Формирање на работни групи за едукација (за реформираниот пензиски систем) на таргетирана популација.
- Организирање и спроведување информативни штандови, големи настани - хепенинг, саеми за осигурување каде би се рекламирале и вториот и третиот пензиски столб и поинаку би се промовирале пензиските фондови.
- Организирање и спроведување на директно информирање на осигурениците преку непосредни посети во самите фирми и средби со работодавачите и вработените. Во тој контекст, непосредните посети и средби би имале и дополнителен ефект врз стимулирањето на работодавачите да ги осигуруваат своите вработени.
- Организирање на граѓански иницијативи заедно со координирана ангажираност на трите власти.
- Планирање и спроведување на едукативни предавања на студентите за подигање на свеста за поголема грижа за својата иднина. Предавањата би биле спроведени од страна на експерти од Министерството за труд и социјална политика или МАПАС, во соработка и договор со факултетите и професорите.
- Директен маркетинг - на секој нов осигуреник лично и детално да му се објасни, кои му се придобивките, правата, обврските, но и можностите во рамки на вториот и третиот пензиски столб.
- Изработка на една заедничка интерактивна страна² која ќе се уредува од страна на Организацијата на потрошувачи на РМ и МАПАС, каде општата популација ќе може да дојде до веродостојни информации и каде ќе се прибираат и објавуваат мислењата од членовите на пензиските фондови.
- Организирање и спроведување на едукации и работилници за подигање на јавната свест кај општата популација за нивните права, обврски и придобивки во рамки на тристолбниот пензиски систем на локално ниво т.е. во општините.

² Според примерот на Словенечката организација на потрошувачи со нивната агенција за супервизија.

- Организирање и спроведување на посèопфатна едукација - финансиска писменост на општата популација.
- Изработка на Стратегија за унапредување на знаењата на правата и обврските на членовите на пензиските фондови.
- Измена и преработка на законската рамка која ќе дава правна сигурност на членовите за безбедноста на нивните средствата.

2.2.Индикативни наоди за информираноста на општата популација и осигурениците (членовите) за правата, обврските и придобивките во рамки на пензискиот систем во РМ

Според анализата на резултатите добиени од одговорите на испитаниците за јавното мислење и информираност на општата популација и членовите за правата, обврските и придобивките во рамки на тристолбниот пензиски систем во РМ, може да се издвојат следните индикатори:

- Кај општата популација и осигурениците (членовите) постои делумна информираност и запознаеност со правата, обврските и придобивките кои произлегуваат од тристолбниот пензиски систем во РМ.
- Општата популација и осигурениците (членовите) немаат до крај јасно изграден став во однос на своите права, обврски и придобивки од пензискиот систем на РМ.
- Општата популација и осигурениците (членовите) најчесто се информираат лично за правата, обврските и придобивките од пензискиот систем во РМ.
- Најчести ресурси за информирање на општата популација и осигурениците (членовите) за правата, обврските и придобивките од пензискиот систем во РМ се: агентите при потпишување на договорите за осигурување (еднократно информирање), медиумите (интернет, телевизија и весници) и извештаите кои членовите задолжително ги добиваат еднаш годишно.
- Поретко како извори на информирање на општата популација и осигурениците (членовите) за правата, обврските и придобивките од пензискиот систем во РМ се јавуваат: пензиските друштва и фондовите, МАПАС (поточно сајтот на Агенцијата), известувањата дадени на прес-конференции и гостувања во емисии на претставници од Министерството за труд и социјална политика и организирани кампањи (кои во последно време помалку ги има).

- Став и мислење на целата популација е дека треба да се организира и спроведе посèопфатно и разбирливо информирање за правата, обврските и придобивките за осигурениците во рамки на тристолбниот пензискиот систем на РМ.
- Став и мислење на целата популација е дека нејзиното информирање за правата, обврските и придобивките во рамки на тристолбниот пензискиот ситем на РМ треба да се остварува на достапен начин, преку конкретни мерки за подигање на јавната свест за подобра информираност.

3. Јавно мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за улогата и работењето на пензиските друштва и пензиските фондови во РМ

3.1 Анализа на резултатите за информираноста на општата популација и осигурениците (членовите) за улогата и работењето на пензиските друштва и пензиските фондови во РМ

Прашањата опфатени во третата глава од прашалникот се однесуваа на откривање на јавното мислење и информираност на општата популација и осигурениците (членовите) за улогата и работењето на пензиските друштва и пензиските фондови во рамки на пензискиот систем во РМ. Одговорите на воведното прашање во оваа тематска целина од истражувањето дадоа увид во личната информираност и запознаеност на членовите и општата популација со улогата и работењето на пензиските друштва и фондови во РМ. Резултатите кои беа добиени од одговорите се прикажани во табела и графикон бр. 3.

Табела бр. 3		
Приказ на вкупните резултати од одговорите на прашањето „Како би ја оцениле (од 1 до 5) Вашата лична информираност и запознаеност со улогата на пензиските друштва и пензиските фондови?“		
	Број на испитаници	Процент
Воопшто не сум информиран/а и запознат/а (1)	3	13%
Делумно сум информиран/а и запознат/а (2)	2	8,7%
така-така (3)	9	39,1%
Добро сум информиран/а и запознат/а (4)	3	13%
Одлично сум информиран/а и запознат/а (5)	6	26,1%
Нема одговор (6)	0	0%
Вкупно	23	100%

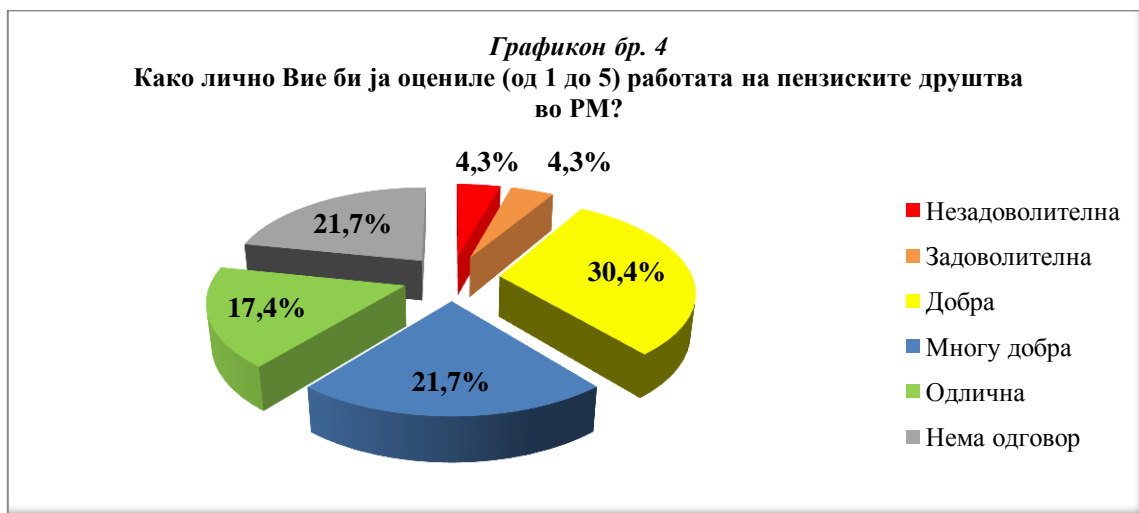
Најголем дел од испитаниците (39,1%) сметаат дека нивната лична информираност и запознаеност со улогата на пензиските друштва и пензиските фондови е *така - така* т.е испитаниците *донекаде* се информирани и запознати со горе наведеното. Значителен процент од испитаниците (26,1%) сметаат дека *одлично* се информирани и запознати со улогата на пензиските друштва и фондови. Сите испитаници кои го делат ова мислење припаѓаат на експертскиот дел од примерокот. Еднаков процент од испитаниците (13%) смета дека *воопшто не се* информирани и дека се *добро* информирани, соодветно. Сите испитаници кои воопшто не се информирани и запознати со улогата на пензиските друштва и фондови се всушност новозачленети осигуреници во вториот столб на пензискиот систем во РМ. Средната оценка на личната информираност и запознаеноста на општата популација и членовите со улогата на пензиските друштва и фондови изнесува 3,30.

Работата на пензиските друштва во РМ беше оценета како *добра* од една третина од испитаниците (30,4%). Повеќе од една петина од испитаниците (21,7%) ја оцениле работата на пензиските друштва како *многу добра*; исто толкав број на испитаници (21,7%) не се произнеле со свој став во однос на работата на пензиските друштва (подетално в. табела и графикон бр.4). Средната оценка за работата на пензиските друштва во РМ, дадена од страна на сите испитаници изнесува 3,55.

Табела бр. 4
Приказ на вкупните резултати од одговорите на прашањето „Како лично Вие би ја оцениле (од 1 до 5) работата на пензиските друштва во РМ?“

	Број на испитаници	Процент
Незадоволителна (1)	1	4,3%
Задоволителна (2)	1	4,3%
Добра (3)	7	30,4%

Многу добра (4)	5	21,7%
Одлична (5)	4	17,4%
Нема одговор (6)	5	21,7%
Вкупно	23	100%

Во продолжение на оваа глава од истражувањето, испитаниците беа прашани за нивното мислење и став во врска со начините на кои пензиските друштва се грижат за правата на нивните членови. Исто така, беа прашани дали таа грижа е соодветна т.е. одговара на потребите и очекувањата на осигурениците. Половина од испитаниците сметаат дека пензиските друштва се грижат за правата на своите членови и нудат соодветна грижа за своите осигуренци, согласно нивните потреби и очекувања. Најголемиот дел од овие испитаници припаѓа на експертскиот дел од примерокот. Ист ваков став со експертите делат и извесен број од новозачленетите осигуреници во вториот пензиски столб и мал број од интервјуираните членовите од третиот пензиски столб. Соодветноста на грижата на пензиските друштва, според мислењето на овој дел од испитаниците, може да се согледа преку тоа што пензиските друштва:

- Редовното лично контактирааи и ги информираат своите членови (доставуваат редовни годишни извештаи до нив).
- Овозможуваат континуиран увид на членовите во нивните сметки.
- Постојано ги ажурираат податоците и информациите преку флаери, на интернет и на социјалните мрежи.
- Соодветно ги пренесуваат информациите до членовите и идните членови преку добро обучени агенти.

- Работат транспарентно и флексибилно (постојана ревизија на работењето на друштвата и фондовите од страна на МАПАС).
- Внимаваат каде ги инвестираат средствата - диверзификацијата на ризик во поглед на инвестирањето.
- Ја почитуваат законската регулатива.
- Се грижат нивните членовите да имаат поголеми приноси преку оплодување на средствата.

Една петина од испитаниците се произнесоа со став дека пензиските друштва не се грижат соодветно за правата на нивните членови. Овој дел од испитаниците го сочинуваа интервјуираните членови на вториот и дел од интервјуираните членови на третиот пензиски столб, како и надворешно засегнатите страни. Според нив, несоодветната грижа на пензиските друштва за правата на нивните членови може да се согледа во интересот на друштвата за профит т.е. за привлекување на поголем број на нови членови. Исто така, важно е да се спомене мислењето на некои испитаници, кои сметаат дека поради недостигот од конкуренција, друштвата не покажуваат некој поголем интерес да одговорат на потребите на осигурениците.

И на крај, во контекст на соодветноста на грижата на пензиските друштва за правата на своите членови, треба да се истакне дека една петина од сите испитаници (новозачленети и членови во вториот пензиски столб, како и мал број на надворешно засегнати страни) не се произнеле со свој став во однос на ова прашање.

Во рамки на овој дел од интервјуата, испитаниците беа прашани за начините на кои би можело да се подобри работењето на пензиските друштва во рамки на вториот и третиот столб на пензискиот систем на РМ, со цел да се добијат информации и сугестии од страна на општата популација и осигурениците (членовите) за истото. Според резултатите, речиси сите сугестии доаѓаат од експертскиот дел од примерокот, со мал исклучок на сугестии кои беа дадени од дел од интервјуираните членови во вториот и третиот пензиски столб и од мал дел на интервјуираните надворешно засегнати страни. Во продолжение подетално следат истите:

- Пензиските друштва треба да бидат потранспарентни во своето работење.

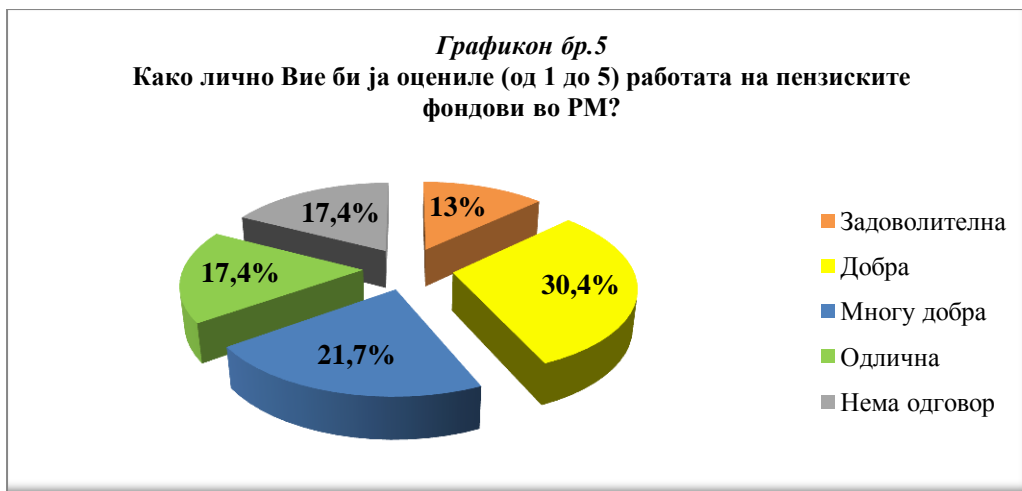
- Пензиските друштва треба да обезбедуваат цврсти гаранции за своите членови во однос на нивните пари т.е. членовите треба да имаат чувство како да ги чуваат своите средства во банка.
- Пензиските друштва треба да обезбедуваат поредовно, јасно и соодветно информирање на своите членови (квартални извештаи со информации за осигурениците).
- Неопходна е поголема инволвираност на пензиските друштва при донесување на законски акти.
- Треба да се направат измени во законската регулатива:
 - донесување на нови практични подзаконски акти во поглед на инвестирањето на средствата,
 - донесување одлука извештаите за работењето на пензиските друштва и фондови да се доставуваат во електронска форма по претходна согласност на членовите и нивно доставување на податоци.
- Приватните пензиски друштва за да го подобрат своето работење и воедно да стекнат доверба кај самите осигуреници, треба да има:
 - подобра и построга регулатива, построга и редовна интерна и државна контрола;
 - поголема јавност на ревизорските извештаи на работењето од регулаторот МАПАС за да може самиот осигуреник да стекне поголема доверба (самите друштва треба да ги објавуваат ревизорските извештаи).
- Треба да постои поголема масовност на средствата, вклучување на повеќе членови и добро инвестирање во рамки на пензиските друштва и фондови.
- Неопходна е подобра соработка на пензиските друштва со институциите (Министерство за труд и социјална политика, Министерство за финансии, МАПАС).
- Неопходно е пензиските друштва да изнајдат начин за привлекување на потенцијалните членови да штедат во третиот пензиски столб.
- Пензиските друштва треба да имаат одржлива и сигурна пензиска шема - треба прво да се осигураат прашањата со заработката, а потоа да се размислува на инвестициски фондови.

- Пензиските друштва, поради нивната општествена одговорност (заработуваат од парите на граѓаните), треба да најдат и спроведат подобар начин на инвестирање на средствата, со цел оплодување на средствата.
- Пензиските друштва треба да ги научат новите менаџмент системи, да идентификуваат кои се нивни stakeholders, што значи нивната стратегија.
- Пензиските друштва треба да направат добри кампањи, добри промотивни материјали со вистински реални информации, со кои ќе се објасни дека нивното работење не е под влијание на власта.
- Пензиските друштва треба да ги осознаат размислувањата на луѓето.
- Во управните одбори на пензиските друштва треба да има вистински експерти кои ќе укажат какви стратегии за работењето на друштвата треба да се прават.

Треба да се напомене дека значително висок процент од испитаниците (34,8%) составен од сите интервјуирани новозачленети во вториот пензиски столб, неколку интервјуирани членови од вториот и третиот пензиски столб како и мал број на интервјуирани надворешно засегнати страни не се произнеле со свој став во однос на ова прашање.

Работата на пензиските фондови во РМ беше оценета како *добра* од една третина од испитаниците (30,4%). Повеќе од една петина од испитаниците (21,7%) ја оцениле работата на пензиските друштва како *многу добра*. Значителен број на испитаници (17,4%) ја оцениле работата на пензиските фондови како *одлична*; исто толкав процент на испитаници (сите интервјуирани членови во третиот пензиски столб) (17,4%) не се произнеле со свој став во однос на работата на пензиските фондови (подетално в. табела и графикон бр.5). Средната оценка за работата на пензиските фондови во РМ, дадена од страна на сите испитаници изнесува 3,52.

	Број на испитаници	Процент
Незадоволителна (1)	0	0%
Задоволителна (2)	3	13%
Добра (3)	7	30,4%
Многу добра (4)	5	21,7%
Одлична (5)	4	17,4%
Нема одговор (6)	4	17,4%
Вкупно	23	100%

Во продолжение на интервјуата, испитаниците беа прашани за начините на кои би можело да се подобри работењето на пензиските фондови во рамки на вториот и третиот столб на пензискиот систем на РМ, од аспект на нивните перформанси и инвестиции. Целта беше да се добијат информации и сугестии од страна на општата популација и осигурениците (членовите) за горе наведеното. Според резултатите, сугестии дале речиси сите испитаници, со мал исклучок на еден дел од интервјуираните новозачленети во вториот пензиски столб, кои не се произнеле со свој став по ова прашање. Испитаниците ги дадоа следните сугестии за подобрување на работата на пензиските фондови (од аспект на нивните перформанси и инвестиции):

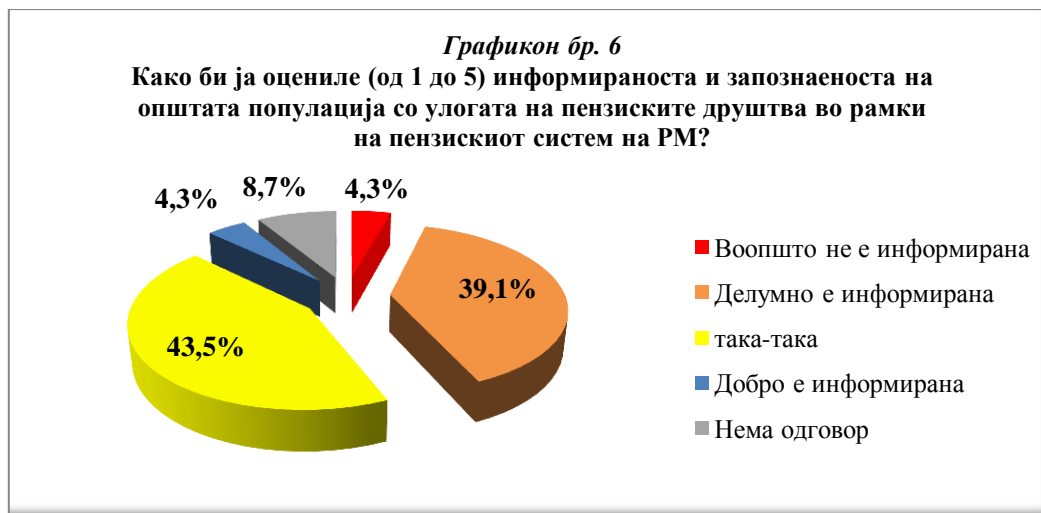
- Пензиските фондови треба да бидат потранспарентни во своето работење, преку: поголемо и почесто информирање на своите членови за нивното работење, непосредни средби со своите членови и лично презентирање на информациите за работењето на пензиските фондови.
- Пензиските фондови треба да внимаваат на ризиците и да обезбедат сигурност за средствата на осигурениците, со цел да се разбие скептичноста која постои кај луѓето, особено за сигурноста на третиот столб.
- Пензиските фондови треба да даваат даночни олеснувања за фирмите.
- Пензиските фондови треба да ги прошират можностите за диверзификација на инвестициите, поради неразвиеноста на пазарот на финансиски капитал во РМ.
- Пензиските фондовите треба да ангажираат практиканти од студентите со цел да се измени досегашната перцепција и игнорантност кај оваа популација (неопходна е поголема комуникација и подигање на јавната свест кај интелектуалната младина – студентите).

- Неопходна е поголема реклама на пензиските фондови.

Според личната перцепција и мислење на испитаниците во однос на начините на кои општата популација најчесто се информира за улогата и активностите на пензиските друштва и фондови во рамки на пензискиот систем во РМ, општата популација најчесто се информира, преку: 1) Агентите кои ги контактираат (лично и/или телефонски) кога треба да се потпише договорот за осигурување (најчесто тоа е еднократно информирање при вработување); 2) Медиумите: интернет, телевизија, печатени медиуми, портали; 3) Реклами; 4) Промоции во експозитурите на банките и давање на печатени материјали од страна на пензиските фондови; 5) Извештаите кои се доставуваат до членовите како една ефективна форма на директен маркетинг (членовите се информираат за продуктите кои ги нудат пензиските фондови); 6) МАПАС, поточно со директни јавувања на осигурениците во МАПАС; 7) Излагања на институциите преку прес-конференции и 8) Преку непосредни контакти и разговори со познаници.

Една од поединечните цели во рамки на ова поглавје од истражувањето беше добивање увид во личното мислење и став на испитаниците за степенот на информираност и запознаеност на општата популација со улогата на пензиските друштва во рамки на пензискиот систем во РМ. Резултатите кои беа добиени од одговорите на испитаниците се прикажани во табела и графикон бр.6.

<i>Табела бр. 6</i>		
Приказ на вкупните резултати од одговорите на прашањето „Како би ја оцениле (од 1 до 5) информираноста и запознаеноста на општата популација со улогата на пензиските друштва во рамки на пензискиот систем на РМ?“		
	Број на испитаници	Процент
Воопшто не е информирана и запозната (1)	1	4,3%
Делумно е информирана и запозната (2)	9	39,1%
така-така (3)	10	43,5%
Добро е информирана и запозната (4)	1	4,3%
Одлично е информирана и запозната (5)	0	0%
Нема одговор (6)	2	8,7%
Вкупно	23	100%

Најголем дел од испитаниците (43,5%) сметаат дека информираноста и запознаеноста на општата популација со улогата на пензиските друштва е *така - така* т.е дека општата популација *донекаде* е информирана и запозната со горе наведеното. Значителен процент од испитаниците (39,1%) сметаат дека општата популација *делумно* е информирана и запозната со улогата на пензиските друштва. Средната оцена за информираноста и запознаеноста на општата популација со улогата на пензиските друштва изнесува 2,52.

Испитаниците беа замолени да го дадат нивното мислење за тоа кои се најзначајните основни информации кои треба да ги знаат членовите за улогата и активностите на пензиските друштва за инвестирање на средствата на пензиските фондови и за перформансите на пензиските фондови. Испитаниците ги истакнаа следните најзначајни основни информации кои треба да бидат обезбедени за членовите во контекст на улогата и активностите на пензиските друштва за инвестирање на средствата на пензиските фондови и за перформансите на пензиските фондови:

- Членовите треба да се информираат за тоа кои се нивните права, обврски и придобивки (сега и во иднина) во рамки на пензискиот систем на РМ, како нпр: важноста на штедење за пензија, средствата потребни по пензионирање, активностите кои треба да ги преземат за да имаат сигурност по пензионирањето, начините на спроведување на правата, повлекување на средствата, ризиците поврзани со секој од трите столба на пензискиот систем.
- Пензиските друштва и фондови треба да нудат информации на своите членови за тоа што се случува со нивните средства, поточно треба да дадат одговор на следните прашања:

- кој е минималниот износ кој осигурениците треба да го вложат,
 - до кога осигурениците треба да вложуваат средства,
 - кога осигурениците можат да ги користат вложените средства,
 - каде и како се чуваат вложените средства на осигурениците,
 - каде и како се вложуваат (инвестираат) средствата на осигурениците,
 - колку се сигурни вложените средства на осигурениците,
 - кога ќе треба осигурениците да ги користат вложените средства,
 - кои би биле бенефициите за членовите,
 - колку е годишната добивка од нивниот влог,
 - кој ја гарантира одржливоста на тие фондови и сл.
- Да се потенцираат разликите меѓу едниот и другиот фонд, меѓу друштвата и што тие им нудат на своите членови.
 - Да се информираат членовите за приносот на друштвата, приносот на фондовите на задолжителниот и доброволниот пензиски столб (доставување на портфолио на друштвата до членовите во кое ќе бидат опишани постигнатите резултати на друштвата, доставување на инвестициски план за очекуваните приноси и финансиски проекции за во иднина).
 - Да се информираат членовите за начинот на пресметка и исплата на пензиите.
 - Членовите треба постојано да се известуваат за промените што настануваат во рамки на целиот пензиски систем (нпр. за пензискиот раст).
 - Членовите треба месечно да бидат информирани за тоа со колку средства ќе располагаат, како се менуваат стапките, со реинвестирањето и добивката што ја остваруваат фондовите и што имаат осигурениците во иднина.
 - Да се информираат членовите за финансиските инструменти за диверзификација на ризик при инвестирањето на нивните средствата.

На крај од тематската целина, испитаниците беа замолени да дадат свои сугестии на кој начин би можела да се реализира таа информираност на членовите за подобро промовирање и запознавање со улогата и активностите на пензиските друштва и пензиските фондови во рамки на пензискиот систем во РМ. Поточно, беа прашани кој би требало да ја реализира таа информираност и на кој начин истата треба да се спроведува. Испитаниците сугерираа дека членовите треба да се информираат преку: 1) МТСП во соработка со фондовите, 2) Агентите на пензиските фондови, 3) Трета,

неутрална страна, која би била објективна во давањето на информации, 4) Пензиските друштва и пензиските фондови, 5) МАПАС, 6) Министерство за финансии, 7) НВО секторот и 8) Организација на потрошувачи на РМ.

Во однос на начините на спроведување на информирањето на членовите, испитаниците ги сугерираа следните конкретни начини:

- Користење на сите расположливи медиуми (телевизија, радио, весници, интернет, социјални мрежи) за спроведување на поопсежна и континуирана (наместо еднократна) информирањето за улогата и активностите на пензиските друштва и фондови.
- Редовното лично информирање на своите членови (доставување на редовни шестмесечни извештаи).
- Изработка и објавување (печатено или електронски) на информативни брошури за членовите.
- Поголем број на агенти за информирање на членовите.
- Обезбедување на подетални информации на членовите пред потпишување на договорот за членство.
- Организирање и спроведување на истражувања (анкети) од страна на пензиските друштва.
- Директен маркетинг на пензиските друштва и фондови – директно обраќање до членовите и потенцијалните членови.
- Планирање и спроведување на јавни кампањи, јавни настапи за информирање на членовите.
- Организирање и спроведување на директно информирање на работодавачите и вработените преку непосредни посети и средби во самите фирми.
- Организирање и спроведување на информативни обуки на членовите.
- Формирање на Центар за грижа на корисници (членови).
- Формирање на Собрание паралелно со Управниот одбор чија улога би била таргетирање и информирање на заинтересирани големи групи (пензионери, потрошувачи, жени) кои потоа би ги пренесувале информациите на поширока група граѓани.
- Пензиските друштва и фондови треба да ги анимираат своите членови преку неформална комуникација.

3.2. Индикативни наоди за информираноста на општата популација и осигурениците (членовите) за улогата и работењето на пензиските друштва и пензиските фондови во РМ

Како позначајни индикативни наоди кои произлегуваат од анализата на резултатите добиени од одговорите на испитаниците за јавното мислење и информираност за улогата и работењето на пензиските друштва и пензиските фондови во рамки на тристолбниот пензиски систем во РМ, ги издвојуваме следните:

- Една третина од општата популација и осигурениците (членовите) донекаде е информирана и запознати со улогата на пензиските друштва и пензиските фондови во рамки на пензискиот систем во РМ.
- Солидна информираност и запознаеност со улогата на пензиските друштва и фондови постои само кај професионалците т.е експертите кои директно или индиректно професионално се инволвирани во работењето на пензискиот систем во РМ.
- Според целата општа популација, пензиските друштва работат *добро* во рамки на пензискиот систем на РМ.
- Општата популација и членовите се подвоени во однос на ставот дали пензиските друштва соодветно се грижат за правата на нивните членови т.е. дали таа грижа соодветствува на потребите и очекувањата на осигурениците.
- Соодветноста на грижата на пензиските друштва, според мислењето на дел од општата популација и членовите, може да се согледа преку:
 - Редовното лично контактирање и информирање на своите членови (доставување на редовни годишни извештаи).
 - Овозможениот континуиран увид на членовите во нивните сметки.
 - Постојаното ажурирање на податоци и информации преку флаери, на интернет и на социјалните мрежи.
 - Соодветното пренесување на информации до членовите и идните членови преку добро обучени агенти.
 - Транспарентноста и флексибилноста во работењето (ревизија на работењето на друштвата и фондовите од страна на МАПАС).
 - Диверзификацијата на ризик во поглед на инвестирањето (пензиските друштва внимаваат каде ги инвестираат средствата).
 - Почитувањето на законската регулатива.

- Грижата на друштвата нивните членовите да имаат поголеми приноси преку оплодување на средствата.
- Една петина од општата популација и од членовите смета дека пензиските друштва не се грижат соодветно за правата на своите членови и како главни причини за несоодветната грижа, ги истакнува:
 - Интересот на друштвата за профит т.е. за привлекување на поголем број нови членови и
 - Малиот интерес на друштвата да одговорат на потребите на осигурениците, кој е резултат на отсуството на конкуренција.
- Една петина од општата популација и членовите немаат јасно изграден став или не се доволно информирани и запознати со улогата на пензиските друштва и пензиските фондови во рамки на пензискиот систем во РМ.
- Според една третина од општата популација и членовите, пензиските фондови работат добро во рамки на пензискиот систем на РМ.
- Општата популација и осигурениците најчесто се информираат за улогата и активностите на пензиските друштва и пензиските фондови, преку: агентите кои ги контактираат (лично и/или телефонски) кога треба да се потпише договорот за осигурување (најчесто тоа е еднократно информирање при вработување), медиумите (интернет, телевизија, печатени медиуми, портали), реклами, промоции во експозитурите на банките и давање на печатени материјали од страна на пензиските фондови, извештаите кои се доставуваат до членовите како една ефективна форма на директен маркетинг (членовите се информираат за продуктите кои ги нудат пензиските фондови), МАПАС (поточно со директни јавувања на осигурениците во МАПАС), излагања на институциите преку прес-конференции и преку непосредни контакти и разговори со познаници.
- Општата популација и осигурениците (членовите) се делумно информирани и запознати со улогата на пензиските друштва во рамки на пензискиот ситем на РМ.
- Според мислењето на целата популацијата и членовите, пензиските друштва и фондови треба да нудат информации на своите членови за тоа што се случува со нивните средства, поточно како основна инфомација за своите членови треба да обезбедат одговор на следните прашања:
 - кој е минималниот износ кој осигурениците треба да го вложат,
 - до кога осигурениците треба да вложуваат средства,

- кога осигурениците можат да ги користат вложените средства,
 - каде и како се чуваат вложените средства на осигурениците,
 - каде и како се вложуваат (инвестираат) средствата на осигурениците,
 - колку се сигурни вложените средства на осигурениците,
 - кога ќе треба осигурениците да ги користат вложените средства,
 - кои би биле бенефициите за членовите,
 - колку е годишната добивка од нивниот влог,
 - кој ја гарантира одржливоста на тие фондови и сл.
- Поголемиот дел од општата популација и членовите сметаат дека пензиските друштва и пензиските фондови треба да обезбедуваат информации за своите членови за нивните права, обврски и придобивки (сега и во иднина) во рамки на пензискиот систем на РМ.
- Според општата популација и членовите, главни ресурси за информирање на членовите и подобро промовирање и запознавање со улогата и активностите на пензиските друштва и пензиските фондови во рамки на пензискиот систем на РМ, треба да бидат: 1) МТСП во соработка со фондовите, 2) Агентите на пензиските фондови, 3) Трета, неутрална страна, која би била објективна во давањето на информации, 4) Пензиските друштва и пензиските фондови, 5) МАПАС, 6) Министерство за финансии, 7) НВО секторот и 8) Организација на потрошувачи на РМ.

4. Јавно мислење и став на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на пензиските друштва во РМ

4.1. Анализа на резултатите за јавното мислење и ставот на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на пензиските друштва во РМ

Во рамки на четвртата глава од истражувањето беа опфатени прашања за откривање на јавното мислење на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на пензиските друштва во РМ. Воведно прашање во оваа тематска целина од истражувањето беше *Дали можете да се сетите на некоја реклама (која Ви оставила впечаток) во врска со пензиските друштва и*

пензиските фондови во рамки на пензискиот систем на РМ? Според резултатите, најголем дел од интервјуираните испитаници (преку 60%) не можеа да се сетат на некоја таква реклама. Овој дел од испитаниците го сочинуваа сите интервјуирани членови во вториот и третиот пензиски столб (со исклучок на еден новозачленет осигуреник во вториот столб) и дел од интервјуираните надворешни засегнати страни. Од друга страна пак, на ваква реклама се сеќаваше само делот од испитаниците кои директно или индиректно професионално се инволвирани во работењето на пензискиот систем во РМ.

Испитаниците беа замолени да дадат свое мислење за тоа дали и на кој начин пензиските друштва обезбедуваат соодветни, јасни и корисни информации за своите членови во врска со капитално финансираното пензиско осигурување. Според резултатите од одговорите, помалку од половина од испитаниците покажаа незадоволство од динамиката, начините и квалитетот на горенаведените информации. Овој дел од испитаниците доминантно го сочинуваа мнозинството од интервјуирани членови во вториот и третиот пензиски столб и дел од интервјуираните надворешни засегнати страни. Генерално, овие испитаници се изјаснија дека пензиските друштва се коректни во однос на динамиката на праќање на годишните извештаи; испитаниците покажаа незадоволство од содржината на истите. Нивниот став е дека информациите во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на пензиските друштва не се соодветни, доволно јасни и корисни за нив како членови поради следното:

- Информациите кои ги добиваат членовите од пензиските друштва се напишани на повисок стил кој е неразбирлив за сите членови.
- Во извештаите на пензиските друштва се користат стручни термини, без поопширно објаснување за членовите (нпр. сите членови не знаат што е сметковоствена единица).
- Најчесто информациите обезбедени од страна на пензиските друштва имаат двосмислена конотација.
- Информациите обезбедени од страна на пензиските друштва доминантно се нумерички и не се баш разбирливи и јасни за сите членови.
- Пензиските друштва ги информираат своите членови единствено за каматната стапка и за износите на салдата кои ги имаат; и тие не се доволно разбирливи и јасни за сите членови.

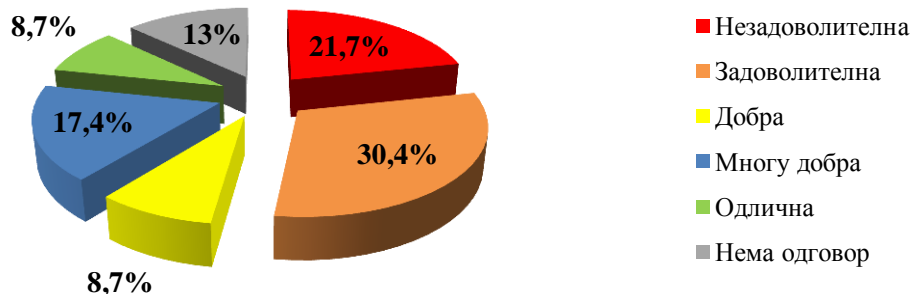
- Информациите обезбедени од страна на пензиските друштва не се докрај конкретни и експлицитни (нпр. содржат податоци во однос на порастот на обемот на штедење, општи броброеви, но ништо конкретно каде се вложува и слично).

Речиси половина од испитаниците се изјаснија со позитивен став во однос на соодветноста, јасноста и корисноста на информациите за капитално финансираното пензиско осигурување, обезбедени од страна на пензиските друштва. Според нив, пензиските друштва информираат на *транспарентен* начин (објавување на информации и извештаи на веб страната, објавување информации во печатените медиуми, реклами) и *редовен* начин (годишни и квартални финансиски извештаи). Сепак, треба да се истакне дека и дел од овие испитаници сметаа дека информациите треба да бидат поедноставени и поразбирливи за поширокото членство. Само тројца испитаници (13%) не се произнеле со став во однос на ова прашање.

Во контекст на претходното, испитаниците дадоа своја лична оценка за начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на пензиските друштва (в. табела и графикон бр.7)

<i>Табела бр. 7</i>		
Приказ на вкупните резултати од одговорите на прашањето „Како лично Вие би го оцениле (од 1 до 5) начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на пензиските друштва?“		
	Број на испитаници	Процент
Незадоволителна (1)	5	21,7%
Задоволителна (2)	7	30,4%
Добра (3)	2	8,7%
Многу добра (4)	4	17,4%
Одлична (5)	2	8,7%
Нема одговор (6)	3	13%
Вкупно	23	100%

Графикон бр.7
Како лично Вие би го оцениле (од 1 до 5) начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на пензиските друштва?

Начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на пензиските друштва во РМ беше оценета како *незадоволителна* од една третина од испитаниците (30,4%). Повеќе од една петина од испитаниците (21,7%) го оцениле начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на пензиските друштва во РМ како *незадоволителна*. Значителен број на испитаници (17,4%) овој начин на информирање од страна на пензиските друштва го оцениле како *многу добар*. Само тројца испитаници (13%) не се произнеле со оцена во однос на ова прашање. Средната оцена за начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на пензиските друштва во РМ, дадена од сите испитаници изнесува 2,55.

Во продолжение на овој дел од истражувањето, испитаниците беа замолени да ги наведат, според лично мислење, начините на кои пензиските друштва нудат и даваат помош на своите членови за соодветно информирање и разбирање на нивните права и обврски. Најголем дел од испитаниците (43,5%), кој го сочинуваа интервјуираните експерти, дел од интервјуираните надворешно засегнати страни и тројца интервјуирани членови на вториот пензиски столб, се изјаснија дека пензиските друштва нудат и даваат помош на своите членови за соодветно информирање и разбирање на нивните права и обврски. Како начини на кои ја нудат и остваруваат таа помош, овие испитаници ги наведоа:

- Пензиските друштва лично ги информираат своите членови преку директни и непосредни телефонски контакти, контакти преку e-mail и на терен преку агентите.
- Пензиските друштва објавуваат информации за своите членови преку медиумите, на веб-страниците.

- Пензиските фондови обезбедуваат и доставуваат годишни известувања на своите членови.
- Пензиските друштва нудат менаџерска грижа на своите членови.

Значително висок процент од испитаниците (39,1%), кој го сочинуваа интервјуираните членови од третиот пензиски столб, дел од членовите на вториот пензиски столб и дел од интервјуираните надворешно засегнати страни, не се произнесоа со своја став во однос на тоа дали и на кој начин пензиските друштва нудат и даваат помош на своите членови за соодветно информирање и разбирање на нивните права и обврски.

Мал процент од испитаниците (17,4%) претставен од дел од интервјуираните членови на вториот пензиски столб, смета дека пензиските друштва не нудат помош за своите членови, дека информирањето на нивните членови е запоставено и дека единствен контакт кои тие го остваруваат со своите членови е само контактирањето при потпишувањето на договорот.

Во контекст на претходното, испитаниците дадоа своја лична оцена за начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на пензиските друштва (в. табела и графикон бр.8).

Табела бр. 8		
Приказ на вкупните резултати од одговорите на прашањето „Како лично Вие би го оцениле (од 1 до 5) начинот на нудење и давње помош од страна на пензиските друштва за јасно и соодветно информирање и разбирање на правата и обврските на нивните членови?“		
	Број на испитаници	Процент
Незадоволителна (1)	2	8,7%
Задоволителна (2)	0	0%
Добра (3)	7	30,4%
Многу добра (4)	1	4,3%
Одлична (5)	3	13%
Нема одговор (6)	10	43,5%
Вкупно	23	100%

Според резултатите, најголем процент од испитаниците (43,5%) воопшто не дале оцена за начинот на нудење и давање на помош од страна на пензиските друштва за јасно и соодветно информирање и разбирање на правата и обврските на нивните членови.

Начинот на нудење и давање на помош од страна на пензиските друштва во РМ во горе наведениот контекст, беше оценет како *добар* од една третина од испитаниците (30,4%). Средната оцена за начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на пензиските друштва во РМ, дадена од сите испитаници изнесува 3,23.

Во продолжение на истражувањето, испитаниците дадоа свое мислење за видот на информации (за улогата и работењето на пензиските друштва) кои според нив треба да бидат обезбедени за нивните членови. Повеќе од една петина од испитаниците (21,7%) не дале одговор на ова прашање. Сите останати испитаници ги дадоа следните предлози за тоа какви информации во врска со нивната улога и работење треба да бидат обезбедени од страна на пензиските друштва за нивните членови:

- Пензиските друштва треба да нудат опсежни, јасни, транспарентни и континуирани информации на своите членови за тоа што се случува со нивните средства, поточно треба да дадат одговор на следните прашања: каде и како се вложуваат (инвестираат) средствата на осигурениците и кои се сегашните и идните бенефитите кои тие ги нудат на своите членови.
- Пензиските друштва треба да доставуваат свое портфолио до своите членови, во кое ќе бидат опфатени информации за: сопственичката структура на пензиското друштво, бројот на членови, приносот, инвестициски стратегии, нивното тековно работење, биланс на успех.

- Пензиските друштва треба да обезбедат за своите членови: информации за тоа какви услуги нудат, јасни неделни известувања и постојано апдејтирање на новостите.

Испитаниците беа замолени да дадат свое мислење за работењето на агентите. Поточно, да дадат мислење за тоа дали и на кој начин агентите обезбедуваат соодветни, јасни и корисни информации за потенцијалните членови (во врска со капитално финансираното пензиско осигурување). Според резултатите од одговорите, речиси половина од испитаниците (47,8%) покажаа незадоволство од начините на кои агентите обезбедуваат информации за потенцијалните членови. Овој дел од испитаниците доминантно го сочинуваа мнозинството од интервјуирани членови во вториот и третиот пензиски столб и дел од интервјуираните надворешни засегнати страни. Генерално, овие испитаници покажаа незадоволство од соодветноста, јасноста и начинот на кој агентите нудат информации на своите потенцијални членови; и тоа поради следното:

- Информациите во врска со капитално финансираното пензиско осигурување се пренесуваат набрзина, технички, по малку агресивно и еднократно од страна на агентите.
- Информациите во врска со капитално финансираното пензиско осигурување не се пренесуваат конкретно, целосно, соодветно и експлицитно од страна на агентите.
- Главен интерес на агените не е соодветно да ги информираат членовите, туку да регрутираат што поголем број на членови во нивниот пензиски фонд.
- Информирањето за капитално финансираното пензиско осигурување од страна на агените се состои само од пополнување и потпишување на договорот.

Речиси приближно ист процент од испитаниците (43,5%) се изјаснија со позитивен став во однос на начините на кои агентите обезбедуваат информации за потенцијалните членови за капитално финансираното пензиско осигурување. Според нив, агентите ги информираат потенцијалните членови на *непосреден начин* и преку *директна комуникација*. Дел од овие испитаници смета дека проблемот во однос на обезбедувањето на соодветни, јасни и корисни информации во врска со капитално финансираното пензиско осигурување за потенцијалните членови, не е во начинот на работење на агентите и агентската мрежа, туку во незаинтересираноста и отсуството на

feed- back од страна на самите членовите. Исто така, важен за споменување е ставот на неколку испитаници од интервјуираните експерти дека проблемот во однос на обезбедувањето на соодветни, јасни и корисни информации во врска со капитално финансираното пензиско осигурување за потенцијалните членови се наоѓа во бројната агентска мрежа т.е. при мрежа од петстотини агенти, никогаш никој до крај не може да биде сигурен до кој степен агентите го кажуваат и презентираат тоа што е потребно и до кој степен кај агентите постои скриен интерес по секоја цена да потпишат договор за да добијат провизија. Само двајца испитаници (8,7%) не се произнеле со став во однос на ова прашање.

На крај од тематската целина, испитаниците беа замолени да дадат свои сугестии на кој начин би се подобрил начинот на информирање и разбирање на капитално финансираното пензиско осигурување (права и обврски на членовите) од страна на пензиските друштва и пензиските фондови во рамки на пензискиот систем на РМ. Во контекст на горе наведеното, повеќето од испитаниците (со исклучок на 21,7% од сите испитаници кои не дале одговор на ова прашање) ги сугерираа следните конкретни начини:

- Пензиските друштва треба да одделат одреден процент од средствата на осигурениците на годишно ниво и истите да ги пренасочуваат кон помасовна медиумска кампања преку сите расположливи медиуми (телевизија, радио, весници, интернет, социјални мрежи) т.е. за спроведување на поопсежна и континуирана реклама на пензиските друштва и фондови.
- Пензиските друштва и фондови треба да обезбедуваат и спроведуваат почесто информирање и почести средби со своите членови.
- Пензиските друштва треба да ја сменат организациската структура и да го смени начинот на мобилизирање членови преку агенти.
- Пензиските друштва треба да најдат начин како да поттикнат поголема заинтересираност кај своите потенцијани, но и постојни членови.
- Во рамки на пензискиот систем во РМ неопходно е да се најде начин за теренска контролира на начините на кои се врши зачленување на осигурениците (дали е тоа своеволно или врз основа на некој вид на учена од страна на работодавачот).
- Пензиските друштва и фондови треба да ги анимираат своите членови преку директен маркетинг – директно обраќање до членовите и потенцијалните членови.

4.2. Индикативни наоди за јавното мислење и ставот на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на пензиските друштва во РМ

Во контекст на јавното мислењето и ставот на испитаниците за обемот и квалитетот на информациите обезбедени од страна на пензиските друштва во РМ, ги издвојуваме следните индикативни наоди:

- Постои подвоеност на општата популација и членовите во однос на ставот дека пензиските друштва обезбедуваат соодветни, јасни и корисни информации за своите членови во врска со капитално финансираното пензиско осигурување.
- Причини за незадоволство кај речиси половина од општата популација и членство од динамиката, начините и квалитетот на информации за капитално финансираното пензиско осигурување обезбедени од страна на пензиските друштва, се следните:
 - Информациите кои ги добиваат членовите од пензиските друштва се напишани на повисок стил кој е неразбирлив за сите членови.
 - Во извешатите на пензиските друштва се користат стручни термини, без поопширно објаснување за членовите (нпр. сите членови не знаат што е сметковоствена единица).
 - Најчесто информациите обезбедени од страна на пензиските друштва имаат двосмислена конотација.
 - Информациите обезбедени од страна на пензиските друштва доминантно се нумерички и не се баш разбирливи и јасни за сите членови.
 - Пензиските друштва ги информираат своите членови единствено за каматната стапка и за износите на салдата кои ги имаат; и тие не се доволно разбирливи и јасни за сите членови.
 - Информациите обезбедени од страна на пензиските друштва не се докрај конкретни и експлицитни (нпр. содржат податоци во однос на порастот на обемот на штедење, општи броброеви, но ништо конкретно каде се вложува и слично).
- Речиси половина од општата популација и членовите сметаат дека пензиските друштва информираат на *транспарентен* начин (објавување на информации и извештаи на веб страната, објавување информации во печатените медиуми, реклами) и *редовен* начин (годишни и квартални финансиски извештаи).

- Според целата општа популација и членство, начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на пензиските друштва во РМ е оценет како задоволителен.
- Значително висок процент од од општата популација и членови (39,1%) немаат јасно изграден став во однос на тоа дали и на кој начин пензиските друштва нудат и даваат помош на своите членови за соодветно информирање и разбирање на нивните права и обврски.
- Речиси половина од општата популација и членство (43,5%) имаат позитивен став во однос на нудењето и давањет помош од страна на пензиските друштва на своите членови за соодветно информирање и разбирање на нивните права и обврски.
- Пензиските друштва нудат и даваат помош на своите членови за соодветно информирање и разбирање на нивните права и обврски преку:
 - Личното информирање на членовите преку директни и непосредни телефонски контакти, контакти преку e-mail и на терен преку агентите.
 - Објавување на информации преку медиумите, на веб-страниците.
 - Едногодишни известувања од страна на пензиските фондови.
 - Менаџерска грижа на членовите во рамки на пензиските друштва.
- Според целата општа популација и членство, начинот на кој пензиските друштва нудат и даваат помош на своите членови за јасно и соодветно информирање и разбирање на нивните права и обврски е оценет како добар.
- Речиси половина од општата популација и членови (47,8%) не е задоволна од начините на кои агентите обезбедуваат информации за потенцијалните членови.
- Причини за незадоволство кај речиси половина од општата популација и членство од динамиката и начините на кои агентите обезбедуваат информации за потенцијалните членови се следните:
 - Информациите во врска со капитално финансираното пензиско осигурување се пренесуваат набрзина, технички, по малку агресивно и еднократно од страна на агентите.
 - Информациите во врска со капитално финансираното пензиско осигурување не се пренесуваат конкретно, целосно, соодветно и експлицитно од страна на агентите.

- Главен интерес на агените не е соодветно да ги информираат членовите, туку да регрутираат што поголем број на членови во нивниот пензиски фонд.
- Информирањето за капитално финансираното пензиско осигурување од страна на агените се состои само од пополнување и потпишување на договорот.
- Скоро половината од општата популација и членови (43,5%) има позитивен став во однос на начините на кои агентите обезбедуваат информации за потенцијалните членови за капитално финансираното пензиско осигурување.
- Според експертскиот дел од популацијата, проблемот во однос на обезбедувањето на соодветни, јасни и корисни информации во врска со капитално финансираното пензиско осигурување за потенцијалните членови, не е во начинот на работење на агентите и агентската мрежа, туку е во:
 - Незаинтересираноста и отсуството на feed- back од страна на самите членовите.
 - Бројната агентска мрежа (при мрежа од петстотини агенти, никогаш никој до крај не може да биде сигурен до кој степен агентите го кажуваат и презентираат тоа што е потребно и до кој степен кај агентите постои скриен интерес по секоја цена да потпишат договор за да добијат провизија).

5. Јавно мислење и став на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на МАПАС

5.1.Анализа на резултатите за јавното мислење и ставот на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на МАПАС

Последната, петта глава од истражувањето (длабинското интервју) содржеше прашања кои се однесуваа на откривање на јавното мислење на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информирање на општата популација и членовите од страна на МАПАС. На самиот почеток, секој од испитаниците ја оцени својата лична информираност и запознаеност со улогата и работата на МАПАС.

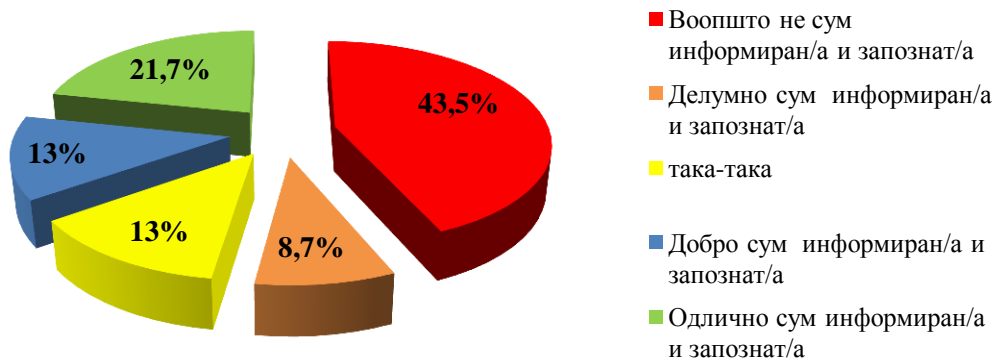
Табела бр. 9

Приказ на вкупните резултати од одговорите на прашањето „Како би ја оцениле (од 1 до 5) Вашата лична информираност и запознаеност со улогата и работата на МАПАС?“

	Број на испитаници	Процент
Воопшто не сум информиран/а и запознат/а (1)	10	43,5%
Делумно сум информиран/а и запознат/а (2)	2	8,7%
така-така (3)	3	13%
Добро сум информиран/а и запознат/а (4)	3	13%
Одлично сум информиран/а и запознат/а (5)	5	21,7%
Нема одговор (6)	0	0%
Вкупно	23	100%

Графикон бр.9

Како би ја оцениле (од 1 до 5) Вашата лична информираност и запознаеност со улогата и работата на МАПАС?

Според добиените резултати, најголем дел од испитаниците (43,5%) *воопшто не се информирани и запознати* со улогата и работата на МАПАС. Една петина од испитаниците (21,7%) т.е. експертскиот дел од примерокот е *одлично* информиран и запознат со улогата и работата на МАПАС. Средната оцена за информираноста и запознаеноста на општата популација со улогата на пензиските друштва изнесува 2,62.

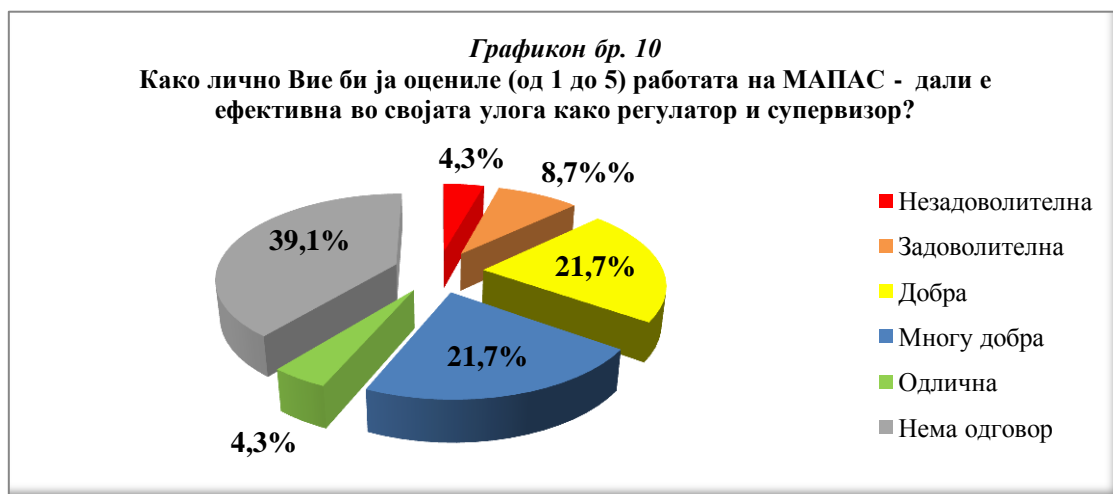
Во продолжение, од испитаниците беше побарано да ја опишаат улогата на МАПАС како дел од реформиранот пензиски систем во РМ. Целта на ова прашање беше да се добие увид во степенот на информираност и запознаеност, но и личната перцепција на испитаниците за оваа релевантна институција во рамки на пензискиот систем во РМ. Тука треба да се истакне дека единствено интервјуируваниот експертски дел од примерокот, интервјуираните надворешни засегнати страни и само двајца интервјуирани членови на вториот и третиот пензиски столб одговориле на ова

прашање. Останатите испитаници, вклучително сите интервјуирани новозачленети осигуреници, не дале одговор на ова прашање.

Во контекст на претходното, испитаниците дадоа своја лична оцена за начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на пензиските друштва (в. табела и графикон бр.10).

Табела бр. 10
Приказ на вкупните резултати од одговорите на прашањето „Како лично Вие би ја оцениле (од 1 до 5) работата на МАПАС – дали е ефективна во својата улога како регулатор и супервизор?“

	Број на испитаници	Процент
Незадоволителна (1)	1	4,3%
Задоволителна (2)	2	8,7%
Добра (3)	5	21,7%
Многу добра (4)	5	21,7%
Одлична (5)	1	4,3%
Нема одговор (6)	9	39,1%
Вкупно	23	100%

Според резултатите, најголем процент од испитаниците (39,1%) воопшто не се произнеле со одговор на ова прашање. Најверојатно, тоа е резултат на високиот процент на неинформираност меѓу членството за улогата на МАПАС во рамки на пензискиот систем. Повеќе од една петина од испитаниците (21,7%) ја оцениле работата на МАПАС како *многу добра*; ист процент на испитаници ја оцениле ефективноста на улогата на МАПАС како регулатор и супервизор како *добра*. Средната оцена за работата на МАПАС, дадена од сите испитаници изнесува 3,21.

За да се добие увид во јавното мислење и личната перцепција на популацијата за тоа дали и на кој начин МАПАС се грижи и ги штити интересите на своите членови, испитаниците беа замолени да одговарат на ова прашање. Одговор на ова прашање дале 43,5% од испитаниците, но исто толкав процент од испитаниците (43,5%) не дале одговор на ова прашање (повторно како последица на високиот процент на неинформираност меѓу членството за улогата на МАПАС во рамки на пензискиот систем). Според испитаниците кои сметаат дека МАПАС се грижи и ги штити интересите на своите членови, тоа се остварува на следните начини:

- МАПАС работи и ги спроведува своите активности почитувајќи ја законската регулатива.
- МАПАС врши редовни контроли, супервизија и регулација на работењето на пензиските друштва и пензиските фондови.
- МАПАС има механизам за поплаки на граѓаните.
- МАПАС секогаш е достапна за граѓаните.
- МАПАС овозможува и нуди известувања на своите членови за улогата на друштвата и фондовите и придобивките.

Неколку испитаници дадоа позитивна сугестија дека МАПАС треба да ја унапреди својата работат, особено во делот на административната распореденост. Исто така, сугерираа дека МАПАС има можност за унапредување и подобрување на грижата и заштитата на интересите на своите членови, преку интервенирање врз основа на поплаки и жалби од страна на членовите.

Во овој контекст треба да се напомене дека ставот на 13% од испитаниците е дека МАПАС доволно не ги штити интересите на своите членови т.е. дека МАПАС треба повеќе да се грижи и да ги штити интересите и на своите членови и на друштвата кои ги контролира.

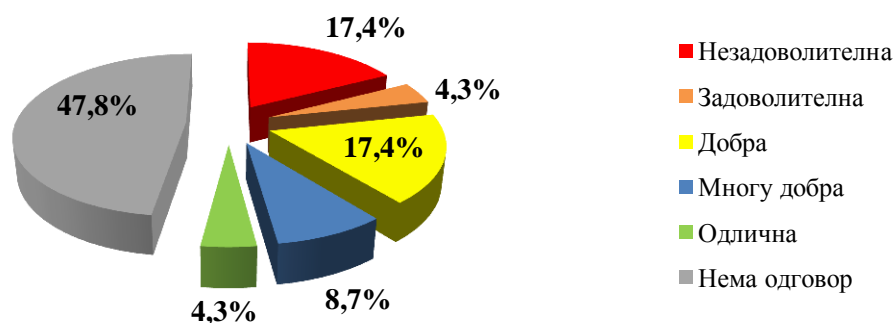
Испитаниците дадоа свое мислење за тоа дали и на кој начин МАПАС обезбедуваат соодветни, јасни и корисни информации за своите членови во врска со капитално финансираното пензиско осигурување. Според резултатите од одговорите, 65,2% од испитаниците не дале одговор на ова прашање, најверојатно поради нивната неинформираност за улогата и работењето на МАПАС во рамки на пензискиот систем во РМ. На прашањето одговориле, единствено интервјуираните експертски дел од примерокот, дел од интервјуираните надворешни засегнати страни и само двајца

интервјуирани членови на вториот и третиот пензиски столб одговориле на ова прашање. Сите овие испитаници, со исклучок на еден од нив, се произнеле позитивно во однос на соодветноста, јасноста и корисноста на кој МАПАС нуди информации на своите членови во врска со капитално финансираното пензиско осигурување. Според мислењето на овој дел од испитаниците, горе наведеното може да се согледа преку тоа што МАПАС редовно ги информира своите членови преку весниците, веб страната, организирани конференции т.е врши и лично и јавно информирање на своите членови; исто така праќа редовни известувања за прераспределните членови до пензиските друштва за осигуреници кои не потпишале договор.

Во контекст на претходното, испитаниците дадоа своја лична оценка за начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на МАПАС (в. табела и графикон бр.11) и оценка за начинот на нудење и давање помош од страна на МАПАС за јасно и соодветно информирање и разбирање на правата и обврските на нивните членови (в. табела и графикон бр.12).

Табела бр. 11		
Приказ на вкупните резултати од одговорите на прашањето „Како лично Вие би го оцениле (од 1 до 5) начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на МАПАС?“		
	Број на испитаници	Процент
Незадоволителна (1)	4	17,4%
Задоволителна (2)	1	4,3%
Добра (3)	4	17,4%
Многу добра (4)	2	8,7%
Одлична (5)	1	4,3%
Нема одговор (6)	11	47,8%
Вкупно	23	100%

Графикон бр. 11
Како лично Вие би го оцениле (од 1 до 5) начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на МАПАС?

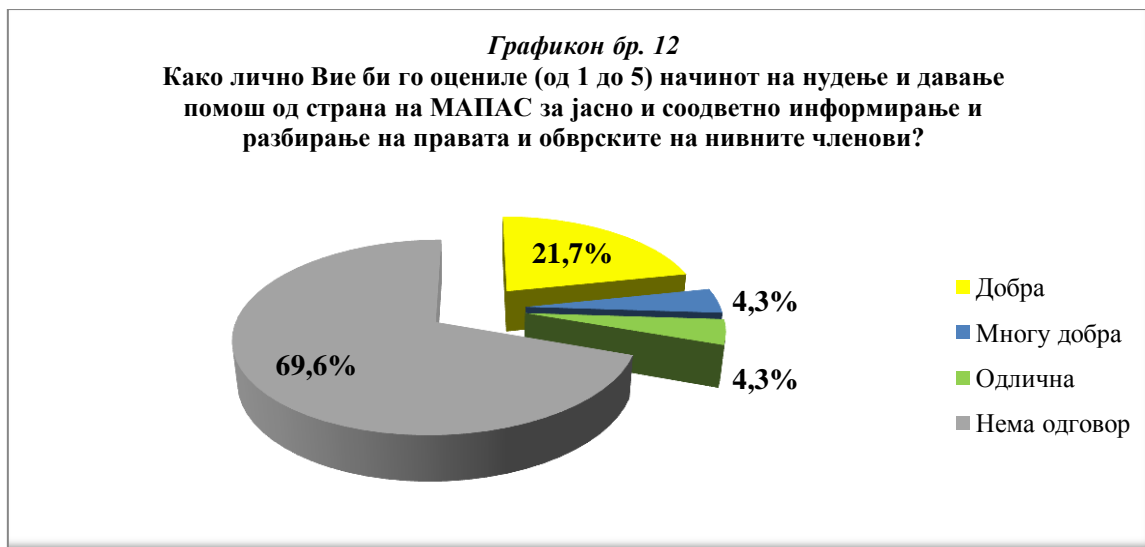

Најголем процент од испитаниците (47,8%) воопшто не се произнеле со одговор на ова прашање (резултат на високиот процент на неинформираност меѓу членството за улогата на МАПАС во рамки на пензискиот систем). Значителен процент од испитаниците (17,4%) го оцениле начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на МАПАС како *добар*; ист процент на испитаници (17,4%) го оцениле начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на МАПАС како *незадоволителна*. Средната оцена за начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на МАПАС, дадена од сите испитаници изнесува 2,58.

Табела бр. 12

Приказ на вкупните резултати од одговорите на прашањето „Како лично Вие би го оцениле (од 1 до 5) начинот на нудење и давање помош од страна на МАПАС за јасно и соодветно информирање и разбирање на правата и обврските на нивните членови?“

	Број на испитаници	Процент
Незадоволителна (1)	0	0%
Задоволителна (2)	0	0%
Добра (3)	5	21,7%
Многу добра (4)	1	4,3%
Одлична (5)	1	4,3%
Нема одговор (6)	16	69,6%
Вкупно	23	100%

Резултатите повторно покажуваат исклучително висок процент на испитаници (69,6%) кои воопшто не се произнеле со одговор на ова прашање. Најверојатно, тоа е повторно резултат на високиот процент на неинформираност меѓу членството за улогата на МАПАС во рамки на пензискиот систем. Повеќе од една петина од испитаниците (21,7%) го оцениле начинот на нудење и давање помош од страна на МАПАС за јасно и соодветно информирање и разбирање на правата и обврските на нивните членови како *добар*. Средната оцена за работата на МАПАС, дадена од сите испитаници изнесува 3,43.

Во рамки на овој дел од интервјуата, испитаниците беа прашани за начините кои треба да се преземат за да се подобрат активностите и работењето на МАПАС во насока на интересите на членовите. Целта на ова прашање беше да се добијат информации и сугестии од страна на општата популација и осигурениците (членовите) за истото. Според резултатите, речиси сите сугестии доаѓаат од експертскиот дел од примерокот, со мал исклучок на сугестии кои беа дадени од дел од интервјуираните членови во вториот и третиот пензиски столб. Во продолжение подетално следат истите:

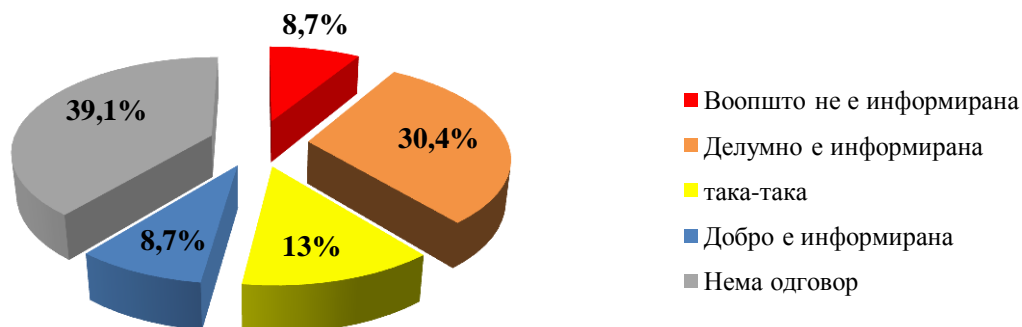
- МАПАС треба да обезбедува поредовно, јавно, јасно и соодветно информирање на своите членови.
- МАПАС треба да им испраќа известување на осигурениците за перформансите на двете друштва, да ги информира членовите каде се прераспределени (во кое друштво).
- МАПАС треба да спроведува анализи на терен.

- МАПАС, како клучна институција кој дава сигурност во рамки на пензискиот систем во РМ, треба да преземе активности за своја поголема промоција.
- МАПАС треба да нуди повеќе известувања за вториот и третиот столб.
- МАПАС треба да има строго дефинирани акциски планови и временски рамки на активности.
- Потребно е зголемување на контролната улога на МАПАС.
- Неопходна е поголема транспарентност на ревизорските извештаи.
- Неопходна е измена во законската регулатива.

Во продолжение на оваа тематска целина од истражувањето беше поставено прашање на испитаниците кое даде лична оценка на секој од нив за информираноста и запознаеноста на општата популација и осигурениците со активностите и работењето на МАПАС во рамки натри столбниот пензиски систем во РМ. Резултатите кои беа добиени од одговорите се прикажани во табела и графикон бр. 13.

Табела бр. 13		
Приказ на вкупните резултати од одговорите на прашањето „ Како би ја оцениле (од 1 до 5) информираноста и запознаеноста на општата популација и осигурениците со улогата и активностите на МАПАС?“		
	Број на испитаници	Процент
Воопшто не е информирана и запозната (1)	2	8,7%
Делумно е информирана и запозната (2)	7	30,4%
така-така (3)	3	13%
Добро е информирана и запозната (4)	2	8,7%
Одлично е информирана и запозната (5)	0	0%
Нема одговор (6)	9	39,1%
Вкупно	23	100%

Графикон бр. 13
Како би ја оцениле (од 1 до 5) информираноста и запознаеноста на општата популација и осигурениците со улогата и активностите на МАПАС?

Според резултатите, повеќе од една третина од испитаниците (39,1%) воопшто не се произнеле со одговор на ова прашање. Приближно сличен процент на испитаници (30,4%) смета дека за информираноста и запознаеноста на општата популација и осигурениците со активностите и работењето на МАПАС во рамки на тристолбниот пензиски систем во РМ е *делумна*. Значителен процент од испитаниците (13%) ја оцениле информираноста на општата популација и осигурениците со активностите и работењето на МАПАС *така – така* т.е. донекаде популацијата и е и не е информирана. Средната оценка за информираноста и запознаеноста на општата популација и осигурениците со активностите и работењето на МАПАС во рамки на тристолбниот пензиски систем во РМ, дадена од сите испитаници изнесува 2,36.

Една од целите на истражувањето беше да се оцени личната перцепција и мислење на испитаниците во однос на начините на кои општата популација најчесто се информира за улогата и активностите на МАПАС во рамки на системот на пензиско и инвалидско осигурување во РМ. Со истражувањето се добија резултати кои покажуваат дека, повеќе од половината од испитаниците (52,2%) немаат јасно изграден став по ова прашање. Според остатокот од испитаниците, општата популација најчесто се информира за улогата и активностите на МАПАС, преку: 1) Медиумите: интернет, телевизија и весници; 2) МАПАС, преку директни јавувања (најчесто кога ќе настане некаков проблем); 3) Агентите кои ги контактираат кога треба да се потпише договорот за осигурување; 4) Организирани настани и прес-конференции.

Во однос на последното прашање од истражувањето се повторуваат одговорите од претходните прашања во контекст на начините на информирање на општата

популација и членовите за: промовирање на пензискиот систем; нивните права и обврски, но и за придобивките кои произлегуваат од тристолбниот пензиски систем во РМ; улогата и работењето на пензиските друштва и пензиските фондови; улогата и активностите на МАПАС во рамки на пензискиот систем во РМ.

5.2. Индикативни наоди за јавното мислење и ставот на општата популација и осигурениците (членовите) за начините и видовите на информации обезбедени од страна на МАПАС

Во контекст на јавното мислењето и ставот на испитаниците за обемот и квалитетот на информациите обезбедени од страна на МАПАС во рамки на пензискиот систем на РМ, ги издвојуваме следните индикативни наоди:

- Информираноста и запознаеноста на целата општата популација со улогата и работата на МАПАС е делумна. Најголем дел од општата популација и осигурениците (членовите) (43,5%) воопшто не е информирана и запозната со улогата и работата на МАПАС.
- Ефективноста на улогата на МАПАС како регулатор и супервизор во рамки на пензискиот систем во РМ е оценета како *добра* од страна на вкупната популација и членство.
- Ставот на помалку од една половина од општата популација и членство (43,5%) е дека МАПАС како регулатор и супервизор во рамки на пензискиот систем во РМ се грижи и ги штити интересите на своите членови.
- Ист толкав процент (43,5%) од општата популација и членство нема изграден став во однос на прашањето дали и на кој начин МАПАС се грижи и ги штити интересите на своите членови.
- МАПАС се грижи и ги штити интересите на своите членови на следните начини:
 - Работи и ги спроведува своите активности почитувајќи ја законската регулатива.
 - Врши редовни контроли, супервизија и регулација на работењето на пензиските друштва и пензиските фондови.
 - Има механизам за поплаки на граѓаните.
 - Секогаш е достапна за граѓаните.
 - Овозможува и нуди известувања на своите членови за улогата на друштвата и фондовите и придобивките.

- Значително висок процент од општата популација и членство (65,2%) нема изграден став за тоа дали и на кој начин МАПАС обезбедуваат соодветни, јасни и корисни информации за своите членови во врска со капитално финансираното пензиско осигурување.
- Една третина од општата популација и членство (околу 30%) имаат позитивен став во однос на соодветноста, јасноста и корисноста на кој МАПАС нуди информации на своите членови во врска со капитално финансираното пензиско осигурување.
- Според перцепцијата и мислењето на една третина од популацијата, МАПАС редовно ги информира своите членови преку весниците, веб страната, организирани конференции т.е врши и лично и јавно информирање на своите членови; исто така праќа редовни известувања за прераспределните членови до пензиските друштва за осигуреници кои не потпишале договор.
- Начинот на информирање во врска со капитално финансираното пензиско осигурување од страна на МАПАС е оценета од задоволителна кон добра, од страна на вкупната популација и членство.
- Речиси половина од општата популација и членство (47,8%) нема јасно изграден став во однос на нудење и давање помош од страна на МАПАС за јасно и соодветно информирање и разбирање на правата и обврските на нивните членови.
- Начинот на нудење и давање помош од страна на МАПАС за јасно и соодветно информирање и разбирање на правата и обврските на нивните членови е оценета како добра, од страна на вкупната популација и членство.
- Значително висок процент од општата популација и членство (69,6%) нема јасно изграден став за начинот на нудење и давање помош од страна на МАПАС за јасно и соодветно информирање и разбирање на правата и обврските на нивните членови.
- Информираноста и запознаеноста на општата популација и осигурениците со активностите и работењето на МАПАС во рамки на тристолбниот пензиски систем во РМ, е оценета како делумна од страна на вкупната популација и членство.
- Според мислењето на 47,8% од општата популација и членство, популацијата најчесто се информира за улогата и активностите на МАПАС, преку: 1) Медиумите: интернет, телевизија и весници; 2) МАПАС, преку директни јавувања (најчесто кога ќе настане некаков проблем); 3) Агентите кои ги контактираат кога треба да се потпише договорот за осигурување; 4) Организирани настани и прес-конференции.
- Во однос на последното прашање од истражувањето се повторуваат одговорите од претходните прашања во контекст на начините на информирање на општата

популација и членовите за: промовирање на пензискиот систем; нивните права и обврски, но и за придобивките кои произлегуваат од три столбниот пензиски систем во РМ; улогата и работењето на пензиските друштва и пензиските фондови; улогата и активностите на МАПАС во рамки на пензискиот систем во РМ.